

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 3 JULI 1929

No. 705

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Reugers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 9,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

2 JULI 1929.

De geldmarkt stond natuurlijk in het teeken van de halfjaarwisseling, die ditmaal ongelukkigerwijze nog op een Zaterdag viel. De eerste dagen der week bleef call 4 pCt. noteeren, wat voor dagen, voorafgaande aan belangrijke betalingsdata niet bepaald laag is; daarna liep de koers op tot 5½ pCt. De vraag bleef grooter dan het aanbod. Privaat-disconto vast; de notering voor prima wissels liep van 5½ tot 5¾ pCt. op. De hoge notering lokte echter eenige outsiders in de markt, die van de hoge wisselrente wilden profiteren, wat den koers op 5⁹/₁₆ pCt. terug deed loopen. De omzetten blijven klein. Prolongatie 5—4¾—5¼ pCt.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft duidelijk den invloed van de maandwisseling te zien. De post binnenlandsche wissels krom met f 8.2 miljoen. De beleeningen geven zelfs een vermeerdering van f 54.3 miljoen te zien, waarvan f 4.4 miljoen voor rekening komt van de goederenbeleeningen, die thans nagenoeg f 10 miljoen bedragen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad verminderde met f 500.000. De post papier op het buitenland steeg met een kleine f 100.000, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een teruggang van f 3.7 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 65.4 miljoen. Het tegoed van het Rijk, dat de vorige weekstaat had aan te wijzen, heeft plaats gemaakt voor een debetsaldo van de schatkist ten bedrage van f 900.000. De rekening-courant-saldi van anderen blijken met f 6.2 miljoen te zijn gestegen. Het beschik-

baar metaalsaldo daalde met f 27 miljoen. Het dekingspercentage bedraagt nog nagenoeg 53.

* * *

De koersen van de leidende deviezen waren vast. Londen opende 12.07¼. Op het bericht van de goudonttrekkingen in Londen — op den eersten dag van deze berichtsweek werd bekend, dat de Reichsbank de Duitsche Banken, wat betreft de goudimporten, weder de vrije hand heeft gelaten — liepen de geldkoersen daar op (privaatdisconto o.a. 5¾ pCt.), waardoor de Pondenkoers hier tot 12.08¼ kon verbeteren. De ultimo geldbehoefte hier ter beurze deden echter ook haar invloed gevoelen, zoodat het hooge peil niet gehandhaafd kon worden. Ten slotte noteerde het Pond 12.07¼.

De Dollar noteerde in Londen 4.85, terwijl de Mark tegen het Pond, onder den invloed van de goudexporten snel van 20.32 op 20.36 kwam; ook hier viel een kleine teruggang op 20.35½ te noteeren. De toestand blijft heel onzeker, daar beide koersen zich toch nog vlak bij het goudpunt blijven bewegen. De Mark hier te lande, die aanvankelijk van 59.42 op 59.32 daalde, verbeterde in een half uur tot 59.36. De Dollar notering kwam van 2.4904 op 2.4912; slot 2.4903½.

Parijs was heel vast: 9.75, veroorzaakt door het terugloopen van het Pond in Parijs op 123.90 op het tijdstip, dat Ponden hier vast waren; slot 9.74.

De overige koersen vertoonden slechts weinig fluctuaties, die geheel te verklaren zijn uit den loop der hoofddeviezen. De Peseta werd de geheele week gehandhaafd op ca. 35.25 (Londen pariteit 34.25); heden plotseling vaster ca. 35.50 (Londen pariteit 34.—). Zou de revalorisatie, waarvan de laatste tijden weer sprake is, trapsgewijze moeten geschieden?

LONDEN, 1 JULI 1929.

De laatste week van het halve jaar was, behalve van de gebruikelijke groote vraag naar geld, getuige van buitengewoon groote aankopen van goud, zoolwel in de openmarkt als van de Bank van Engeland. Deze goudaankopen voor New Yorksche en Berlijnsche rekening beteekenen, dat voor dezelfde bedragen geld onttrokken wordt aan de Londensche banken, die derhalve genoodzaakt worden hare opvragingen van de geldmarkt, die aan het einde van het halve jaar uit den aard der zaak al groot zijn, nog met het bedrag der goudaankopen te vermeerderen. De geldmarkt zag zich dan ook genoodzaakt op groote schaal van de Bank van Engeland te leenen.

De discontomarkt droeg onder den invloed van een en ander een zeer vast karakter, zoodat de notering van 3-maands papier nog verder opliep tot 5¾—7¹/₁₆, terwijl de kansen op de mogelijke noodzakelijkheid van een disconto-verhooging druk besproken werden. Ook heden was de markt, ofschoon geld nu tijdelijk natuurlijk ruim is, nog nerveus, omdat Dollars en Marken niettegenstaande de gouduitvoeren nog zeer duur blijven en verdere uitvoeren mogelijk maken. Ook heden werd nog een miljoen pond aan goud uitgevoerd.

KANTTEKENINGEN BIJ HET NEDERLANDSCH-BELGISCHE WITBOEK VAN 1929.

„Er moet wel veel tusschen ons zijn, dat het ons zooveel moeite kost, elkander te vinden. Zóóveel punten, waarop verstandhouding mogelijk schijnt, en toch nog zoo weinig vrucht-dragende samenwerking. Ieder van ons blijft, in zich gesloten, zoo klein; — hoe zou het onzen gedachtenkring verruimen, indien wij ons aan-wennen wilden, van weerszijden wat aanhouden-der en wat scherper over de grens te zien.”

„Laten wij elk, Noord- en Zuidnederlander, het beste geven, wat in ons is. Wij brengen dan noodzakelijkerwijs dingen voort, die niet slechts voor ons zelve, maar ook voor den ander van belang zijn.”

(Colenbrander, De Belgische omwenteling, 1905).

I.

Het is wenschelijk gebleken de regeling der betrekkingen tusschen Nederland en België, zooals deze in het verdrag van 19 April 1839 is neergelegd, aan te passen aan de veranderde omstandigheden en in overeenstemming te brengen met de moderne internationale verhoudingen.

Op 3 April 1925 werd daartoe het bekende verdrag gesloten, dat in Nederland van de Tweede Kamer wel, van de Eerste niet de goedkeuring verwierf.

De onderhandelingen zijn hierop hervat en thans is een Witboek uitgegeven, bevattende de bescheiden in zake de tusschen Nederland en België hangende vraagstukken, door de wederzijdsche Regeeringen gewisseld sedert de verwerping van het verdrag.

Lezing dezer bescheiden geeft helaas niet den indruk, dat een volledige overeenstemming tusschen de beide Mogendheden nabij is.

Desalniettemin zijn de stukken in verschillend opzicht voor ons van belang. Op enkele punten zij hier de aandacht gevestigd, waarbij de zaken zullen zijn te zien in het licht van den tegenwoordigen tijd en waarbij dus zooveel mogelijk zal worden vermeden de vóór de verwerping opgeworpen kwesties en bewijsvoeringen opnieuw naar voren te brengen.

Ondanks het onbevredigende in den loop der onderhandelingen, ondanks den hier en daar ongetwijfeld scherpen toon, valt toch op enkele verheugende feiten te wijzen.

* * *

Van de mentaliteit van 1919 is niets meer te merken. Dit blijkt al uit de politieke desiderata. Waren overdracht van territorium en vestiging van servitutens reeds door de resolutie der vijf groote mogendheden van 4 Juni 1919 uitgeschakeld, thans wordt ook niet meer gesproken over de doorvaart der Belgische oorlogsschepen door de Schelde, gelijk in de Mémoire interparatatif bij het oorspronkelijk verdrag.¹⁾ Geëcarteerd is eveneens de verklaring, dat de Nederlandsche Regeering zich te geener tijd onverschillig zou toonen, wanneer het grondgebied van Nederland opzettelijk zou worden geschonden, en dat zij, voor zooveel de bepalingen van het Handvest van den Volkenbond zulks toelieten, een zoodanige schending, waar zij ook zou plaats hebben, als een casus belli zou beschouwen. De beide overige politieke punten zijn gehandhaafd: Nederland zal als vervallen erkennen de artikelen VII en XIV van het verdrag van 1839 betreffende België's onzijdigheid en het specifieke karakter van de haven van Antwerpen. Nederland kan moeilijk anders doen, nu de groote mogendheden zulks reeds hebben gedaan, terwijl België lid is geworden van den Volkenbond, zonder, gelijk Zwitserland, een voorbehoud ten aanzien van zijn neutraliteit te hebben gemaakt, en partij is bij de Locarno-verdragen.

¹⁾ cf. Witboek blz. 64.

INHOUD.

	Blz.
KANTTEKENINGEN BIJ HET NEDERLANDSCH-BELGISCHE WITBOEK VAN 1929 door <i>Mr. H. Fortuin</i>	602
De twaalfde Internationale Arbeidsconferentie I door <i>Mej. Mr. G. J. Stenberg</i>	606
Welke regelen moeten inachtgenomen bij de gemeentelijke leeningspolitiek? door <i>Mr. Dr. A. van Doorninck</i>	607
Een bankbiljet van vijf gulden door <i>Prof. Dr. H. Fryda</i>	608
De beteelde oppervlakte in 1929 door <i>J. J. van Riemsdijk</i>	609
AANTEKENINGEN:	
Suikerstatistieken van de wereldproductie, het wereldverbruik en den in- en uitvoer door <i>Dr. G. Mikusch</i>	610
Opheffing van de rubriek Effectenbeurzen	611
Het Prijsverloop van Groothandelsartikelen gedurende het tweede kwartaal van 1929 I	612
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Ir. W. F. Staargaard: Een zelfstaand Staatsspoorbedrijf in Nederlandsch-Indië, bespr. door <i>S. A. Reitsma</i>	616
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	618—624
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

Voorts vindt in de stukken het beginsel der wederkeerigheid thans zonder meer erkenning. En dat is inderdaad een belangrijk verschil met het oorspronkelijke verdrag. Men onderscheide hier evenwel goed. Nederland kan slechts onderhandelen, indien dit geschiedt op den voet van volledige wederkeerigheid. Maar dat dient men in ruimen zin op te vatten. Indien Nederland bereid is om het gemeenschappelijk beheer op de Schelde aan te passen aan de tegenwoordige behoeften van een havenstad als Antwerpen, wanneer de vrijheid voor de koopvaardijsschepen, die naar Antwerpen varen, grooter zal worden, dan zal men zich niet angstvallig af moeten noch mogen vragen, of tegenover elk dezer tegemoetkomingen nu wel volkomen gelijkwaardige wederdiensten staan. Het is volkomen juist, wat Prof. François heeft geschreven in „Vragen des Tijds” (September 1925): „Stelt men zich op het standpunt, dat het eenige beginsel in de verdragenpolitiek dat van het evenwicht der wederzijdsche prestaties kan zijn, laat men dan ook gerustelijk alle verwachting opgeven de belangenconflicten in de wereld anders dan door het geweld tot een beslissing te brengen.” Een nauwgezet en angstvallig tegen elkaar afwegen der wederzijdsche belangen dient te worden vermeden.

Reciprociteit in dien zin, dat naast een regeling der Belgische belangen in hun geheel een regeling der Nederlandsche belangen plaats vinde, is daarentegen onafwijzbare eisch. In het verdrag van 1925, waarin voor de waterverbindingen van Antwerpen — ten nadeele van Nederland en met name van Rotterdam — zoo voortreffelijk werd gezorgd, werd niet voorzien in de moeilijkheden, die Terneuzen ondervond van de sinds 1921 in België gevolgde politiek in zake de spoorwegtarieven. En hoewel hierop door de Tweede Kamer was gewezen, werd hierover in het Aanvullend Protocol niet gerept, maar moest volstaan worden met de mededeeling, dat de Belgische Regeering zich bereid had verklaard Terneuzen, wat de spoorwegtarieven betreft, te herstellen in den toestand van vóór den oorlog en met Antwerpen te assimileeren, doch dat de afkondiging der voorschriften alleen vertraagd was door het tegen het verdrag gezezen verzet. Bij de thans gevoerde onderhandelingen is vastgelegd, dat de behandeling van Terneuzen in zake die spoorwegtarieven als essentieel punt in een eventueel accoord zal worden opgenomen.

* * *

Alvorens nu tot de behandeling van de cardinalia over te gaan, zou ik nog op twee punten van meer ondergeschikten aard willen wijzen. Bij de formulering van de grondslagen, waarop Nederland bereid is het geheele regime op de Schelde te herzien, heeft Minister Beelaerts uiteraard rekening gehouden met de in ons land geuite wenschen, die tot verwerping

van het verdrag hadden geleid. Onder die grondslagen zijn er van juridieken aard.

Vastgelegd zou kunnen worden, aldus luidt het in het door de Nederlandsche aan de Belgische Regeering overgelegde schema, de verplichting voor beide landen om het behoud en de verbetering van de vaargeulen van de Schelde en van haar toegangen tot volle zee te verzekeren, onder bescherming van de andere belangen, welke met dien waterweg verband houden, met name die der belendende gronden.

Met een dergelijke verplichting zal genoeg genomen kunnen worden, daar aldus in het verdrag zelf tot uitdrukking zal komen, dat ook met de belangen van Zeeland rekening zal worden gehouden. Gelijk men weet, was dit in het oorspronkelijk verdrag niet het geval en was de aanvulling, door het Protocol van 18 Mei 1926 gebracht, niet in staat, de eenmaal verwekte ongerustheid te doen bedaren. Men blijft hiermede bovendien in de lijn van het moderne internationale rivierenrecht (cf. art. 10 lid 3 van het statuut van Barcelona¹⁾).

De Nederlandsche Regeering heeft zich voorts bereid verklaard het beginsel van verplichte arbitrage voor geschillen met betrekking tot de Schelde te aanvaarden. En zelfs heeft zij er geen bezwaar tegen, dat gelijk ook in het verdrag van 1925²⁾ was bepaald, een permanent college wordt opgericht, dat geroepen zal zijn die gevallen te beslechten, waarin de dringende noodzakelijkheid zou worden gevoeld om een onvoorzienne moeilijkheid tot oplossing te brengen.

Wij zullen goed doen in dezen met de Regeering mede te gaan. Te zeer toch heeft onze verhouding met België geleden, doordat bij geschillen buiten de diplomatieke onderhandelingen geen weg ter oplossing openstond. Zoo kon Mr. Wery in zijn proefschrift over de Rijn- en Scheldeverbindingen wateren bij de bespreking van de afdamming van de Ooster-Schelde schrijven (blz. 49): „De lacune in alle Nederlandsch-Belgische tractaten, het ontbreken van een arbitrage-clausule, deed zich in dit geschil gevoelig gelden”³⁾.

Daar komt nu nog bij, dat beide landen de verplichte rechtspraak van het Permanente Hof van Internationale Justitie hebben aanvaard³⁾ en dus thans zonder de voorgeschreven arbitrage in vele gevallen de hulp van het Hof zal kunnen worden ingeroepen. En al zijn wij het niet eens met den heer Van Karnebeek, die o.m. als bezwaar tegen het Hof aanvoert, dat zijn samenstelling een politieke⁴⁾ is, bij de technische moeilijkheden, waarover de bedoelde geschillen veelal loopen, zal een ter zake kundig lichaam, dat de in te stellen arbitrage-commissie zal kunnen zijn, boven het zuiver juridisch college de voorkeur verdienen.

Typisch is ten slotte nog het volgende. In het oorspronkelijke verdrag was bepaald (art. IV § 1), dat de vaartuigen gedurende hun doorvaart door de Wester-Schelde aan geen enkel onderzoek, openthou-

of belemmering zouden worden onderworpen. Er is in deze kolommen door Prof. van Eijnsinga meerdere malen (27-5-'25, 9-6-'26) op gewezen, dat deze bepaling, vooral uit politieel oogpunt, onnoodig ver gaat¹⁾. In zijn memorie van antwoord zeide minister Van Karnebeek, dat de aangelegenheid eenvoudiger is dan zij in verschillende beschouwingen werd voorgesteld. Thans verklaart echter onze Regeering, die wel met de geuite bezwaren wenscht rekening te houden, dat dit punt, wegens de verschillende zijden, die het heeft, betrekkelijk ingewikkeld is (blz. 53)!

II.

De Nederlandsche Regeering heeft zich bereid verklaard tot een herziening van het regime der Schelde mede te werken; zij is eveneens bereid om met de Belgische Regeering de mogelijkheid te onderzoeken van verbetering der verbindingen tusschen Schelde en Rijn.²⁾

Hoewel zij een verbetering van die verbindingen wil helpen bevorderen, zoo moet zij toch vooropstellen, dat een Antwerpen-Moerdijkkanaal of elk kanaal, dat dezelfde kenmerken zou dragen, een *politieke onmogelijkheid* is. Ons land kan er niet toe medewerken, in de economische positie van Antwerpen, dat zich onder het bestaande regime tot een der grootste werelddhavens heeft ontwikkeld, kunstmatig dusdanige wijziging te brengen, dat aan Nederland nadeelen worden toegebracht, die in hun geheel omvang niet zijn te overzien. Het toestaan van dezen waterweg, die billijkerwijze door België niet kan worden verlangd, zou essentiële belangen van Nederland in gevaar brengen.

„De Nederlandsche Regeering gelooft niet, dat men met recht kan volhouden, dat deze houding de mate te buiten gaat, waarin het Nederlandsche volk het recht heeft zijn economische belangen te beschermen.”

Zij acht het evenmin mogelijk de tegen dit kanaal bestaande bezwaren te doen wegvallen door compensatie en zij heeft dan ook doen uitkomen, dat een waterweg, wil hij voor Nederland aanvaardbaar zijn, de bestaande natuurlijke waterwegen zou moeten volgen, of zoo noodig, die welke in 1839 bestaan hebben. Binnen dit raam wil zij bevorderen, dat een weg wordt verkregen, in overeenstemming met de moderne eischen van de scheepvaart.

Ik geloof, dat de Regeering hiermede het Nederlandsche standpunt zuiver heeft weergegeven en deze „moeilijke” kwestie op een juiste basis heeft gesteld. Het zijn economische overwegingen, maar van het grootste belang, die onze houding op dit punt bepalen. Nederland kan niet erkennen — zoo min als ten aanzien van de verbinding van Antwerpen met zee —, dat het de verplichtingen, die het tractaat van 1839 heeft opgelegd, niet is nagekomen; Nederland kan niet erkennen, dat het oorspronkelijk voorgestelde Antwerpen-Moerdijkkanaal geëischt kan worden krachtens artikel IX § 8 van het tractaat van 1839, terwijl evenmin eenigerlei bepaling van internationaal rivierenrecht, noch eenig internationaal beginsel een dergelijke pretentie kan steunen.

Desalniettemin is Nederland bereid tot verbetering van de verbinding mede te werken, maar dan binnen de grenzen van ons economisch levensbelang. Wij hebben de vaste overtuiging, dat naar objectieven maatstaf gemeten een kanaal, als in 1925 werd vastgelegd, volkomen onbillijk en voor ons onaanvaardbaar moet worden genoemd.

Wij zijn hiermede aangeland bij het gevaarlijke punt der gevoerde onderhandelingen, het punt, waarop zij zijn „vastgelopen”. Op 22 Maart jl. heeft onze minister van Buitenlandsche Zaken in de Eerste Kamer verklaard:

¹⁾ Een dergelijke veel te ver gaande vrijheid was al in 1879 geëischt door den majoor Lemiel in zijn boekje: „La Belgique, la Hollande et le Luxembourg devant la France et l'Allemagne.”

²⁾ Zie Witboek blz. 40 vlg.

¹⁾ In the absence of legitimate grounds for opposition by one of the riparian States, including the State territorially interested, based either on the actual conditions of navigability in its territory, or on other interests such as, *inter alia*, the maintenance of the normal water-conditions, requirements for irrigation, the use of waterpower, or the necessity for constructing other and more advantageous ways of communication, a riparian State may not refuse to carry out works necessary for the improvement of navigability which are asked for by another riparian State, if the latter State offers to pay the cost of the works and a fair share of the additional cost of upkeep. It is understood, however, that such works cannot be undertaken so long as the State on the territory of which they are to be carried out objects on the ground of vital interests.

²⁾ Voor het door hem bedoelde geschil zou echter deze arbitrage toch niet gegolden hebben, aangezien zij slechts betrekking zal hebben op het beheer van de Schelde.

³⁾ Zie voor de erkenning van de verplichte jurisdictie van het Hof door België en Nederland, met de daarbij gemaakte reserves: „Arbitrage et Sécurité” 2e édition, Publications de la Société des Nations, blz. 85 en 86.

⁴⁾ Handelingen Eerste Kamer 1926/27 blz. 486.

„Wanneer Belgische wenschen worden aangediend als „revendications légitimes”, gebaseerd op juridische beschouwingen, die wij niet als juist kunnen erkennen, is er op overeenstemming weinig kans.”¹⁾

In de Belgische stukken nu wordt telkens weer ge-
wezen op de rechten, die België aan het verdrag van 1839 meent te kunnen ontleenen, en telkens weer klinkt, verholen, de waarschuwing: denkt er aan, als gij ons niet vrijwillig toestaat, wat wij verlangen, dan zullen wij dit met de verdragsartikelen, die ons hierop het volste recht geven, eischen.²⁾

Nu eens wijst zij op de teksten en den geest van het verdrag van Weenen en van de verdragen van 1839, dan weer zegt zij het *recht* niet te kunnen offeren, dat zij ontleent aan de verdragen, om haar verbindingen met den Rijn te ontwikkelen, dan ook beroept zij zich op den uitdrukkelijken wil der Conferentie van Londen. Zij geeft bovendien een uitvoerige uiteenzetting van de juridische argumenten, waarop zij haar aanspraken grondt. Voorzover zij zich beroept op art. IX § 8 voor de verbinding met den Rijn, geeft zij geen nieuw gezichtspunt. Men herinnere zich slechts het dreigement, en nu onverholen in het rapport Van Cauwelaert van Juli 1926: „Wij zullen niet opnieuw aandringen op het feit, dat bij verwerping van het onderhavig verdrag ons land zich nog beroepen kan op § 8 van art. IX van het verdrag van 1839 en Nederland in die voorwaarden misschien zou kunnen genoodzaakt zijn om ons in minder gematigde financiële voorwaarden voldoening te schenken, want België heeft nooit toegegeven, dat de aanleg van het kanaal Hansweert-Wemeldinge een voldoende compensatie was voor de afdamming van de Ooster-Schelde.” Het komt mij voor, dat België zijn stelling thans echter niet sterker heeft gemaakt door op te merken, dat het volstrekt noodig is, dat de aan te leggen vaarweg aan België niet alleen een uitmonding in veilige wateren waarborgt, dus oostelijk van Willemstad, maar ook een rechtstreeksche aansluiting met Antwerpen om den tijdroovenden en gevaarlijken weg door de Schelde te vermijden. Tijdroovend en gevaarlijk was de waterverbinding van 1839 voor de scheepvaart van dien tijd toch zeker in niet mindere mate dan thans, zoodat men zich afvraagt, waarom België niet reeds toen op een anderen weg heeft aangedrongen.

Ten aanzien van het Schelde-regime construeert de Belgische Regeering een uitgebreide verplichting uit artikel IX § 1, dat de artikelen 108 tot en met 117 van het Weensch verdrag op de rivieren, die beide landen doorsnijden of scheiden, toepasselijk verklaart. En wel met name wordt een beroep gedaan op artikel 113:

Chaque état riverain se chargera de l'entretien des chemins de halage qui passent par son territoire et des travaux nécessaires pour la même étendue dans le lit de la rivière, pour ne faire éprouver aucun obstacle à la navigation.

Al eerder heeft België zich beroepen op de artikelen van het Weensch verdrag, doch deze verwijzing naar artikel 113 is nieuw. Zij is het vorige jaar uitvoerig uiteengezet in de „Revue de droit international et de législation comparée”, door baron Rolin Jaquemyns, wiens gedachtengang door de Belgische Regeering geheel is overgenomen.³⁾ De heer Rolin Jaquemyns is van oordeel, dat de woorden van het bedoelde artikel ruim moeten worden geïnterpreteerd, terwijl hij uitvoerig aantoonde, dat tusschen Schelde en Rijn een dergelijke connexiteit

bestaat, dat de eerste eenzelfde ontwikkeling moet volgen als de laatste. Op die twee gronden is Nederland verplicht alle werken uit te voeren tot onderhoud, tot regeling en tot verbetering van het rivierbed, opdat voldaan wordt aan de toenemende behoeften van de scheepvaart, zulks zonder eenige andere beperking dan die van „force majeure”.

Een dergelijk betoog te weerleggen met een scherpzinnige en spitsvondige uitlegging van de diverse teksten kan niet tot een goed resultaat leiden.

Prof. van Eysinga heeft dezen weg dan ook niet gevolgd, maar heeft in een voortreffelijk artikel met een uitvoerig beroep op de historie en op de feitelijke omstandigheden aangetoond, dat artikel 113 slechts een beperkte strekking heeft, dat het slechts die werken op het oog had, die binnen den gezichtskring der ontwerpers lagen — werken, die thans als uiterst eenvoudig zouden worden beschouwd en die weinig kosten met zich brengen —, dat ten aanzien van gelijkheid van ontwikkeling voor Rijn en Schelde niets was bepaald en de behoeften van beide rivieren dermate verschillen, dat tot die identiteit niet kon worden geconcludeerd.

Prof. van Eysinga eindigt zijn artikel met erop te wijzen, dat de stelling van baron Rolin-Jaquemyns, wel verre van den steun der historie te hebben, eerst na den oorlog is verkondigd.

De Nederlandsche Regeering heeft zich, om het bereiken van overeenstemming niet te vertragen, van een uitvoerige beantwoording onthouden en slechts opgemerkt, dat België zelf de bepaling van artikel 113 noch op het bevaarbare gedeelte van de Schelde boven Antwerpen noch op de Maas in toepassing heeft gebracht.

En inconsequent is het eveneens, wanneer België vraagt hem, overeenkomstig den uitdrukkelijken wil der Conferentie van Londen, de Rijn- en zeeverbindingen te verzekeren, welke de vooruitgang der scheepvaart en de economische ontwikkeling van België eischen, *in ruil waarvoor aan de Nederlandsche desiderata in de ruimste mate voldoening zal worden verschaft.*

III:

Het spreekt van zelf, dat nu België zijn rechtsaanspraken niet laat varen, de onderhandelingen niet kunnen worden voortgezet, voordat uitdrukkelijk is uitgemaakt of deze aanspraken al dan niet gefundeerd zijn. Nu overeenstemming niet mogelijk bleek, heeft de Nederlandsche Regeering zich voorbehouden beroep voor te stellen (op de basis van het recht) op het Permanente Hof van Internationale Justitie. Wanneer het inderdaad België met zijn interpretatie van het verdrag van 1839, in verbinding met de diverse daarmee in verband staande verdragen en reglementen, ernst is, dan zou het deze oplossing moeten toelijken. Voor moeilijkheden bij interpretatie van een verdrag is de rechtspraak van het Hof toch wel mede in de eerste plaats bedoeld.

Maar alweer een wonderlijke inconsequentie. Plotse-ling is volgens België het onderwerp van het geschil niet langer een kwestie van interpretatie, maar van *herziening* van de verdragen, die niet meer met de tegenwoordige toestanden in overeenstemming zijn. En wanneer een vergelijk in der minne beslist onmogelijk zou blijken, zou de Belgische Regeering overwegen, of een uitweg uit de moeilijkheden niet gezocht moet worden in een internationale oplossing.¹⁾

En zoo rijst ten laatste de vraag, wat hieronder moet worden verstaan. Deze vraag eischt eigenlijk een uitvoerige uiteenzetting, doch hier wordt volstaan met slechts enkele suggesties.

Bedoelt België, dat het zich tot de groote mogendheden zal wenden, dan zullen wij ons hiertegen met klem moeten verzetten.²⁾

¹⁾ Handelingen Eerste Kamer 1928/29 blz. 479.

²⁾ Zie Witboek blz. 6, 19, 22, 23, 24, 25 en 32.

³⁾ Zie deze Revue, 1928 blz. 377—399 en het artikel in denzelfden jaargang van Prof. van Eysinga, blz. 732—752; voorts een artikel van den Vicomte Terlinden met een antwoord eveneens van Prof. van Eysinga in „La navigation du Rhin”, resp. van 15 Juli en van 15 September 1928, zoodmede de rede van den heer de Savornin Lohman in de Eerste Kamer van 21 Maart jl., Handelingen 1928—29, blz. 453 vlg.

¹⁾ Zie Witboek, blz. 61.

²⁾ Zie hiervoor o.a.: Struycken, Nederland, België en

Op 4 Juni 1919 droegen de geallieerde Mogendheden te Parijs aan een Commissie, bestaande uit de vertegenwoordigers van de Vereenigde Staten, het Britsche Rijk, Frankrijk, Italië, Japan, België en Nederland (de z.g. commissie van XIV) op een onderzoek in te stellen naar de maatregelen, die uit een herziening van de verdragen van 1839 behoren voort te spruiten, en voorstellen dienaangaande te doen, die noch overdracht van territoriale souvereiniteit noch internationale servituten zouden mogen bevatten. Voorts zou de Commissie België en Nederland uitnoodigen samen formules in te dienen met betrekking tot de bevaarbare waterwegen. De volledige Commissie had zich in het bijzonder in te laten met de politieke kwesties; de verhouding tusschen België en Nederland, voor zoover deze geen invloed heeft op het politiek statuut van België, wordt aan de belanghebbende partijen overgelaten. Nederland heeft zich van stonde af aan op het standpunt gesteld, dat wijziging in de betrekkingen tusschen de beide landen slechts kon geschieden, indien de twee landen het eens zijn geworden. Vandaar dan ook, dat de resolutie van 4 Juni op 19 Juni d.a.v. werd aanvaard onder opmerking, dat de Regeering als vaststaand aanneemt, dat de resolutie niet in dien zin uitgelegd zal mogen worden, dat daaruit voorzieningen zouden kunnen voortvloeien, nopens welke tusschen België en Nederland geen overeenstemming zou bestaan, met welke opmerkingen de toenmalige Fransche Minister van Buitenlandsche Zaken zich namens de andere groote mogendheden heeft vereenigd.¹⁾

Op 23 Maart 1920 werd de laatste zitting der Commissie van XIV gehouden. Vastgesteld werd de tekst van het collectieve verdrag tot opheffing van de op België drukkende politieke servituten en, tot afschaffing van de garantieverdragen van 1839; terwijl akte werd genomen van het verdrag tot wijziging van het verdrag van 1839 tusschen België en Nederland. Nadien is de Commissie van XIV niet meer bijeen geweest en heeft Amerika zijn bemoeiingen met de Europeesche aangelegenheden gestaakt. De Volkenbond is bovendien intusschen een realiteit geworden en in de mentaliteit der Groote Mogendheden is veel veranderd. Dit blijkt wel uit het op 22 Mei 1926 te Parijs gesloten verdrag tusschen België, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland tot erkenning van het vervallen van de collectieve verdragen van 1839. Amerika en Italië hebben dit verdrag niet geteekend, terwijl nu bepaald is, dat de andere partijen van 1839 zullen worden uitgenoodigd tot dit verdrag toe te treden.

De regeling van de betrekkingen tusschen België en ons land moet door die beide landen plaats vinden.²⁾

En waneer het waar is, dat de Groote Mogendheden zich met de Belgisch-Nederlandsche verhoudingen hebben bemoeid, zoo dikwijls haar dit van belang voorkwam, dan kunnen wij — in den trant van het rapport van Cauwelaert — zeggen, dat de taak der Groote Mogendheden is overgenomen door den Volkenbond in het algemeen en den Raad in het bijzonder.

Geëcarteerd zal eveneens moeten worden de opvatting, als zou over de Schelde kunnen worden ingesteld een internationale commissie. Internationale commissies, waarin ook niet-oeverstaten zijn opgenomen, zijn na den oorlog ingesteld, maar uitsluitend voor de overwonnen staten en met vertegenwoordiging der overwinnaars. Tot werkelijk algemeen internationaal beginsel is dat niet uitgegroeid. Integen-

de Mogendheden, Verz. Werken deel II; Colenbrander, Nederland en België, Van Eysinga, Ec.-Stat. Berichten 20-5-'25; Memorie van Antwoord, Bijl. Hand. Tweede Kamer 1925/'26, No. 58. 2.

¹⁾ Memorie van Toelichting Bijl. Hand. Tweede Kamer 1924/'25, No. 368. 3.

²⁾ Zie vooral de aangehaalde brochure van Struycken.

deel, zulk een commissie voor het Suez- en Panama-kanaal is vooralsnog niet denkbaar. Zonder de medewerking van Nederland is een dergelijke internationalisatie niet mogelijk en Nederland zal die medewerking niet verleenen.¹⁾

België zal zich echter wel kunnen wenden tot den Volkenbond.²⁾

Daar is allereerst artikel 19 van het Handvest, volgens hetwelk de Vergadering de leden kan uitnoodigen tot een onderzoek van de verdragen en internationale verhoudingen, die den vrede in gevaar kunnen brengen. Dit artikel, waarop slechts éénmaal een beroep is gedaan, geeft niet veel houvast; het betreft dan ook een uiterst netelig punt. Het is te beschouwen als een speciale toepassing van artikel 11 en moet dus gezien worden als een middel van „internationale prophylaxis”. Het zal derhalve slechts toepassing kunnen vinden, wanneer de wereldvrede gevaar loopt. Bovendien moet niet worden vergeten, dat alleen de Vergadering een uitnoodiging tot herziening kan doen. Heel veel verder zal België met artikel 19 niet komen. Vermoedelijk zal het voorloopig aangewezen zijn op artikel 15. België zal zich kunnen wenden tot den Raad van den Volkenbond. Wij laten hier nu buiten beschouwing, in hoeverre Nederland zich inmiddels tot het Permanente Hof zal kunnen wenden voor het rechtsgeschil.

Naar de gangbare opvatting is België bevoegd zich tot den Raad te wenden, ook wanneer naar onze meening gevaar voor een breuk niet bestaat.

De Raad is echter niet bevoegd een bindende beslissing te geven, al moet men het gezag, dat aan zijn uitspraken toekomt, niet onderschatten. Maar de Raad zal zich (art. 15 lid 8) niet mogen inlaten met een kwestie, die, naar een der partijen beweert en door den Raad erkend wordt, het internationale recht aan de uitsluitende bevoegdheid van die partij laat.

Het komt mij als vaststaande voor, dat de vraag, of Nederland op zijn territorium een kanaal moet graven, als het door België verlangde, tot de hierboven bedoelde categorie behoort en Nederland zal zich dan ook in ieder geval ten aanzien van dit punt op deze exceptie kunnen beroepen.³⁾

Wij bevinden ons hier evenwel op netelig terrein. Het beroep op deze exceptie, hoe gegrond ook, zal met terughoudendheid moeten geschieden, omdat hier nog een van de zwakke zijden onzer internationale rechtsorde naar voren komt. Zoals op het oogenblik de verhoudingen en de organisatie van den Volkenbond zijn, acht ik een beroep op de exceptie alleszins gerechtvaardigd. Maar wij zullen moeten zoeken naar middelen om het geschil verder te brengen. En de reeks dezer middelen is in ons geschil met België nog niet uitgeput. De Raad zelf laat zich bij voorkeur niet in met een geschil, zoolang een weg buiten hem openstaat. Men denke hier aan conciliatie⁴⁾, aan deskundigen-onderzoek, aan een z.g. joint-commission. Nederland heeft de verplichting, zooveel in zijn vermogen is, mede te werken aan een goede regeling met België en aan een juiste ontwikkeling der vreedzame beslechting van internationale geschillen.

H. FORTUIN.

Rotterdam, Juni 1929.

¹⁾ Cf. Van Eysinga, Les fleuves et canaux internationaux, Bibliotheca Visseriana II, en art. 2 van het Statuut van Barcelona.

²⁾ Zie voor het volgende buiten het standaardwerk van Schücking-Welberg o.a. A. H. Philippe, Le rôle du Conseil de la Société des Nations dans le règlement pacifique des différends internationaux, en A. N. Mandelstam, La Conciliation internationale d'après le Pacte et la jurisprudence du Conseil de la Société des Nations.

³⁾ Cf. behalve de hiervoor genoemde literatuur: Publications de la Cour Permanente de Justice Internationale, Serie B No. 4.

⁴⁾ Cf. Bijl. Hand. Tweede Kamer 1928/'29, No. 411.

DE TWAALFDE INTERNATIONALE ARBEIDS- CONFERENTIE.

I.

In grooten getale waren dit jaar de afgevaardigden en hunne technische adviseurs naar Genève getrokken ter bijwoning van de 12de Internationale Arbeidsconferentie. (Een vijftigtal landen met een aantal van ruim 400 personen nam daaraan deel). Wellicht was hieraan niet vreemd het feit, dat voor het eerst een onderwerp, dat speciaal de Koloniën betrof, aan de orde kwam. In elk geval was dientengevolge de Nederlandsche delegatie grooter dan anders. Daarvan maakten thans voor den eersten keer eenige personen in de Koloniën woonachtig deel uit.

De agenda dier conferentie vermeldde de volgende onderwerpen:

- 1o. voorkomen van arbeidsongevallen;
- 2o. voorkomen van ongevallen bij het laden en lossen van schepen;
- 3o. gedwongen arbeid;
- 4o. arbeidstijd voor bedienden (employé's).

Daarnaast moest de Conferentie het jaarrapport van den Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau behandelen en een algemeen rapport over de werkloosheid. Voorts waren aan haar oordeel nog een aantal andere onderwerpen onderworpen, als reglementswijzigingen enz. Niet ten onrechte werd dan ook door tal van afgevaardigden over een overladen agenda geklaagd en er op aangedrongen, dat een volgenden keer die agenda wat minder ruim voorzien zou zijn.

Over de onder 1o. en 2o. genoemde onderwerpen had de einddiscussie plaats; de Conferentie moest dienaangaande ontwerp-verdragen en ontwerp-aanbevelingen vaststellen. Over de beide andere onderwerpen had een eerste discussie plaats en moest de Conferentie derhalve vragenlijsten vaststellen.

Ik stel mij voor om in het onderstaande een kort overzicht te geven van de voornaamste werkzaamheden der Conferentie en van de bereikte resultaten. Gezien de omvangrijke taak van de Conferentie wil dat overzicht geen aanspraak op volledigheid maken.

Voorkomen van arbeidsongevallen.

Dienaangaande nam de Conferentie een lange aanbeveling aan, bestaande uit 4 deelen en verdeeld in 23 paragrafen. Deel I heeft betrekking op het opsporen van de oorzaken van de ongevallen en van de omstandigheden, waaronder die plaats vinden; deel II op de samenwerking van Staat, werkgevers en arbeiders bij het voorkomen van ongevallen; deel III behandelt de wettelijke verplichtingen aan werkgevers en arbeiders op te leggen inzake het voorkomen van ongevallen, terwijl ten slotte deel IV betrekking heeft op de medewerking van verzekeringsinstellingen bij de ongevalsvoorkoming. Bij de behandeling van bedoelde aanbeveling deed zich de belangrijke vraag voor op welke industrieën zij betrekking moest hebben. Moest zij van toepassing zijn op alle industrieën en nijverheidsondernemingen, bedoeld in sommige te Washington aangenomen verdragen, of alleen op de industrie in engeren zin, zooals de redactie van het door het Bureau opgesteld voorontwerp deed vermoeden? De Conferentie besliste, dat de aanbeveling op ruime schaal van toepassing zou zijn, mitsdien ook op het vervoer van personen of goederen langs wegen over zee of langs binnenwaterwegen. De werkgeversgroep verklaarde zich zowel in de commissie als in de voltallige vergadering tegen die ruime toepassing. Een tweede vraag eveneens de werkingssfeer van de aanbeveling betreffend was deze, of zij ook van toepassing moest zijn op den landbouw? De commissie, die de concept-aanbeveling onderzocht, meende, dat het voldoende was den Staten aan te bevelen te onderzoeken in hoever het mogelijk was de aanbeveling toe te passen ook voor het voorkomen van ongevallen in

den landbouw. De Conferentie echter nam een door de arbeidersgroep ingediend amendement aan om de aanbeveling ook toe te passen op den landbouw, rekening houdende met de bijzondere omstandigheden van den landbouw. Het vermoeden bestaat, dat vele afgevaardigden zich bij het bepalen van hun stem hebben laten leiden door de overweging, dat het belang van een afzonderlijke aanbeveling niet opweegt tegen de kosten, verbonden aan een conferentie, die de ongevalsvoorkoming in den landbouw zou behandelen. Als belangrijke punten uit de zooeven genoemde aanbeveling meen ik te moeten vermelden de deelneming van de arbeiders aan het veiligheidsstoezicht. Van werkgeverszijde bestond hiertegen groot bezwaar, omdat men daarin een eersten stap op den weg der medezeggenschap ziet.

Wat het onder 1o. genoemd onderwerp betreft, stelde de Conferentie nog een ontwerp-verdrag vast, bepallende, dat het bruto gewicht aangeduid moet worden op zware goederen, welke per schip vervoerd worden. De verplichting om voor de nakoming te waken rust op de Regeering van het land, waar de goederen ten vervoer worden aangeboden, terwijl de nationale wet bepalen zal op wien de verplichting tot aanduiding zal rusten, op den afzender of op een ander. Nog moet hier medegedeeld worden, dat de Conferentie ook een aanbeveling aannam inzake het verbod om machines, niet voorzien van beveiligingsinrichtingen, te leveren. Aanbevolen wordt het beginsel om het leveren en installeren van machines, door motorische kracht voortbewogen, welke niet voorzien zijn van bij de wet voorgeschreven veiligheidsinrichtingen, te verbieden. De werkgeversgroep kon zich met die aanbeveling niet vereenigen, vnl. omdat naar haar meening de handel in machines daardoor zeer bemoeilijkt zou worden.

Bescherming van havenarbeiders.

Ter zake van het tweede op de agenda voorkomende onderwerp nam de Conferentie een ontwerp-verdrag aan, de bescherming van personen, gebruikt bij het laden en lossen van schepen betreffende. De commissie, die het door het Internationaal Arbeidsbureau ontworpen voor-ontwerp onderzocht, heeft zwaren arbeid gehad. Zij besteedde daaraan tal van vergaderingen, waaronder er waren, die tot 2 uur 's nachts duurden. Het door het I.A.B. ontworpen voorontwerp had betrekking, zoowel op de zee als op de binnenvaart. De werkgeversgroep stelde voor om de werking van bedoeld ontwerp te beperken tot de zeevaart en de binnenvaart uit het ontwerp-verdrag te schrappen. De werkgevers beriepen er zich op, dat het vorig jaar, toen de eerste discussie over dit onderwerp plaats had, over al of niet toepasselijkheid op de binnenvaart niet gesproken was, zoodat, in verband met het systeem der dubbele discussie, de Conferentie zonder dat systeem geweld aan te doen, thans de binnenvaart niet in de regeling kon betrekken. Ook wezen zij erop, dat de toestanden in de binnenvaart zoo geheel anders zijn dan in de zeevaart, zoodat het h.i. niet mogelijk is, die beide in één verdrag te regelen. Van arbeiderszijde werd daartegen echter aangevoerd, dat, hoewel erkend werd, dat er groot verschil bestaat tusschen de zee- en de binnenvaart in de verschillende landen, het noodzakelijk was om in het verdrag in elk geval rekening te houden met de groote schepen, de binnenwateren bevarende niet alleen in Europa maar ook bv. de groote meren in Canada en in China. Zij wezen erop, dat art. 15 van het ontwerp-verdrag de mogelijkheid schept om uitzonderingen te maken voor bijzondere schepen van de binnenvaart.

Het amendement van de werkgeversgroep werd verworpen. Hetzelfde lot onderging dat amendement in de Conferentie, waar het verdedigd werd door den heer Valstar, technisch adviseur van den Nederlandschen werkgever. Bij de behandeling van dat amendement had Dr. Nolens, de Nederlandsche Re-

geeringsvertegenwoordiger, nog de vraag gedaan, of, wanneer uit het ontwerp-verdrag de binnenvaart geschrapt werd, het verdrag niet geheel zou moeten worden herzien. Overigens meende hij, dat art. 15 de gelegenheid gaf om voor de binnenvaart bijzondere afwijkende regelen te maken.

Daarnaast deed zich bij de behandeling van dat ontwerp-verdrag de vraag voor of het ontwerp-verdrag zich alleen bezig moest houden met den arbeid aan boord van het schip, of ook met den arbeid aan land in verband staande met het laden en lossen. Zij, die de conventie wilden beperken alleen tot arbeid aan boord van het schip wezen er op, dat de voorschriften, welke betrekking hebben op den arbeid op de schepen een internationalen kant vertoonen. De schepen toch gaan naar vreemde havens. Voor dien arbeid is een internationale regeling noodig. De arbeid aan den wal is slechts van nationaal belang en moet op dezelfde wijze behandeld worden als allen anderen industrieelen arbeid. Op dien grond waren zij voorstanders van een ontwerp-verdrag voor de bescherming van den arbeid aan boord en van een aanbeveling voor de ongevalsbeveiliging van den arbeid aan land. Het daartoe strekkend amendement werd verworpen.

Het door de Conferentie aangenomen ontwerp-verdrag heeft mitsdien betrekking op het laden en lossen zoowel van zeeschepen als van schepen, de binnenwateren bevarende, en zoowel op arbeid aan boord als aan den wal verricht. Voor schepen, de binnenwateren bevarende, kunnen uitzonderingsbepalingen vastgesteld worden. Bespreking van de artikelen van het ontwerp-verdrag zou te ver voeren. Ik moge hier volstaan met te vermelden, dat voorschriften gegeven worden voor de toegangen naar de plaatsen waar gewerkt wordt, voor de toegangen naar de schepen, vervoer van arbeiders tusschen kade en wal, verlichting van de schepen, beveiliging van luiken, veilig wegnemen van luiken, bepalingen omtrent de hijschwerktuigen, omtrent de personen, die die werktuigen bedienen, omtrent eerste hulpverleening enz.

Tenslotte rees de quaestie of in het ontwerp-verdrag niet een reciprociteitsclausule opgenomen moest worden nl. een bepaling over de wederzijdsche erkenning door de verschillende landen van de in de verschillende landen bestaande regeling omtrent de veiligheid van de toerusting, welke zich aan boord van schepen voor het laden en lossen bevinden. De Deensche Regeering stelde voor om in het ontwerp-verdrag bepalingen op te nemen analoog aan die vervat in de verklaring van 11 Juni ter zake van het bekende verdrag van Kopenhagen van 28 Juni tusschen de Scandinavische landen gesloten.¹⁾

De commissie en eveneens de Conferentie meende, dat opneming van een dergelijke clausule in het verdrag de ratificatie in den weg zou staan en niet in het belang van de arbeiders zou zijn. Van reciprociteit zou geen sprake kunnen zijn, zoolang er niet een behoorlijke garantie was, dat de regelingen, in de verschillende landen bestaande, in wezen overeenkwamen en tevens behoorlijk toegepast werden. De eenige methode, die, meende men, aan de arbeiders voldoening zou kunnen geven was deze, dat de Regeeringen na de ratificatie van het ontwerp-verdrag zich met elkander verstonden en desbetreffende overeenkomsten aangingen met volledige kennis van zaken. De Deensche Regeeringsvertegenwoordiger verklaarde zich tenslotte bereid zijn voorstel om bedoelde reciprociteit in een ontwerp-verdrag op te nemen, in te trekken en opneming van dat beginsel in een aanbeveling te aanvaarden, hetgeen dan ook geschied is.

Tenslotte nam de Conferentie een resolutie aan,

¹⁾ Wanneer een schip van een der verdragsluitende landen in het bezit is van geldige certificaten, is het in het algemeen op enkele uitzonderingen na in de havens van de andere landen vrijgesteld van controle.

waarbij de Raad van Beheer uitgenoodigd wordt om te overwegen en indien hij het wenschelijk acht over te gaan tot het instellen van een internationale technische commissie aan wie opgedragen wordt een model-regeling op te stellen voor de bescherming van arbeiders bij het laden en lossen, welke dan aan de Regeeringen tot leiddraad zal strekken bij het wijzigen van hunne wetgeving, ten einde die in overeenstemming met het ontwerp-verdrag te brengen.

(Slot volgt).

G. J. STEMBERG.

WELKE REGENEN MOETEN WORDEN INACHT- GENOMEN BIJ DE GEMEENTELIJKE LEENINGSPOLITIEK.

De Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten heeft het goede denkbeeld gehad, om op haar op 10 Juli a.s. te houden congres de belangrijke hierboven gestelde vraag aan de orde te stellen en heeft de heeren Mr. M. Slingenberg en Mr. J. A. de Wilde, beiden door hun wethouderlijk ambt van zeer nabij met de practijk van het vraagstuk vertrouwd, uitgenoodigd de besprekingen door praeadvies voor te bereiden.

Mr. Slingenberg heeft een door mij met de heeren Dr. F. M. Wibaut, M. Joëls Jr. en Mr. A. van Gijn in dit weekblad gevoerde polemiek (nos. van 29 Augustus, 26 September, 3 en 17 October 1928) als inleiding gekozen en knoopt daaraan vast een historisch overzicht van het leeningsbeleid van enkele grootere gemeenten. Voorts brengt hij in herinnering de bekende maatregelen door de Nederlandsche Bank in 1919 getroffen teneinde een te zeer oploopen van de vlottende schuld der gemeenten tegen te gaan en geeft hij een overzicht van regelen door sommige Colleges van Gedeputeerde Staten gesteld bij de beoordeeling van hun ter goedkeuring aangeboden leeningsbesluiten. Op dit feitenmateriaal, waaronder een staat, aangevende de schulden per 1 Januari 1929 van eenige gemeenten, verdeeld over de verschillende onderdeelen der begrooting en aangevuld met een overzicht van de bepalingen, welke met betrekking tot gemeentelijke leeningen in Duitschland, Engeland en Frankrijk gelden, bouwt de schrijver zijn conclusies, dat weliswaar de gemeenten bij het voteeren van buitengewone uitgaven groote voorzichtigheid moeten betrachten en dat alleen tot die uitgaven, waarvan het nut onafwijsbaar en de noodzakelijkheid en urgentie als vaststaande kunnen worden aangemerkt, mag worden besloten, maar dat men zich toch anderzijds ook voor overdrijving moet hoeden. Wat de niet direct rendabele uitgaven van buitengewone aard betreft moet men, volgens Mr. Slingenberg, bedenken, dat de eischen van den modernen tijd mede brengen ruime uitbreidingsplannen met pleinen en plantsoenen, sportparken, speelplaatsen voor de jeugd, goede verkeerswegen, breede bruggen, bad- en zweminrichtingen enz. Alle ingezetenen verlangen zulks, ook zij, die de hoogste belastingen betalen. Zou men in een bepaalde gemeente die eischen verwaarloozen dan zou haar aantrekkelijkheid sterk dalen en zou zij de concurrentie niet kunnen volhouden.

Op grond van deze overwegingen komt Mr. Slingenberg als grondslag voor de practische gemeentepolitiek tot de conclusie, dat voor de betaling van buitengewone werken van blijvend nut moet worden geleend. Daartegen kan, mits eenige nader door hem aangeduide veiligheidskleppen in het systeem worden aangebracht, naar zijn meening geen redelijk bezwaar worden gemaakt. Als zoodanig noemt hij dan: alleen leenen voor werkelijk buitengewone uitgaven; periodiek terugkeerende buitengewone uitgaven zooveel mogelijk delgen in een gelijk aantal jaren als de periode tusschen zulke uitgaven duurt, tijdsduur van de leening niet langer dan het nuttig effect van het werk waarvoor geleend wordt, maximaal 40 jaren en aflossing bij wijze van annuïteiten slechts bij uitzondering.

Over de productiviteit der door geldleening verkregen werken en de gevaren, welke bij een te geringe productiviteit voor het volksinkomen ontstaan, maakt Mr. Slingenberg zich verder behoudens de even genoemde algemeene opmerking geen zorgen.

Nog makkelijker maakt Mr. De Wilde zich van deze, toch niet de minst belangrijke, zijde van het vraagstuk af.

Mr. De Wilde verklaart uitdrukkelijk zich niet te willen inlaten met de vraag, van welken aard en omvang de taak der gemeentelijke overheid behoort te zijn en tot welke bemoeiingen haar zorg zich heeft uit te strekken. Naar zijn meening heeft het gemeentebestuur voor de volbrenging van zijn taak, hoe het die ook opvat, geld noodig en hij beperkt er zich toe een criterium te zoeken, welke voor de volbrenging der gemeentelijke taak noodige uitgaven in abstracto uit gewone en welke uit buitengewone middelen moeten worden betaald. Het is verder een kwestie van beleid, hoe elke gemeente de principieel en in abstracto juiste onderscheiding in de praktijk wil toepassen.

Als resultaat van zijn onderzoek komt hij dan tot de slotsom, dat principieel en in abstracto uitgaven der gemeente gewone uitgaven zijn, indien en voorzover het daarmede verkregen directe nuttigheidsrendement voor de plaatselijke gemeenschap zich hoogstens over één begrotingsperiode uitstrekt; kapitaalsuitgaven, indien het daarmede verkregen directe nuttigheidsrendement voor de plaatselijke gemeenschap zich over meer dan één begrotingsperiode uitstrekt, m.a.w. als daarmede aan het einde der periode een „opgehoopte nuttigheid” verkregen wordt, die ook verder voor de plaatselijke gemeenschap effect blijft behouden. Ook Mr. De Wilde wenscht in de toepassing van zijn systeem eenige veiligheidskleppen aan te brengen en noemt als zoodanig, dat rekening moet worden gehouden met de onzekerheid omtrent het toekomstig nuttigheidsrendement, dat intering van kapitaal moet worden voorkomen, dat het streven naar nieuwe kapitaalvorming binnen zekere grenzen aanbeveling verdient, en dat rente en aflossing, voor zoover die uit de algemeene middelen der gemeente worden gedekt, in het algemeen niet sterker mogen stijgen dan de absolute draagkracht van de burgerij stijgt. Dit laatste is een gulden waarheid, die echter in het betoog van Mr. De Wilde eenigszins vreemd klinkt. Want hoe zal aan dezen eisch zijn te voldoen als de omvang der gemeentelijke taak niet in beschouwing mag worden genomen? Door de waarborgen, die Mr. De Wilde terecht eischt, komt tevens de fout van zijn betoog vóór den dag. De theorie der opgehoopte nuttigheid houdt enkel en alleen rekening met den tijdsduur, gedurende welken het werk zijn diensten aan de gemeenschap bewijst, maar niet met de productiviteit van het werk in verhouding tot de lasten, die door zijn totstandbrenging aan het volksinkomen worden opgelegd.

Bij de toelichting der theorie van de opgehoopte nuttigheid neemt Mr. de Wilde aan, dat de waarde van die nuttigheid is te stellen op den prijs, die het object aan de gemeente heeft gekost.

Ja, als dat maar waar was!

Maar de publiekrechtelijke nuttigheid, waarover Mr. De Wilde het heeft, is het stempel, dat de overheid op het werk drukt door zijn besluit om het tot stand te brengen, maar daardoor is het economisch rendement nog niet gewaarborgd. Dit blijkt trouwens dikwijls eerst veel later. Het gevolg is, dat onder de opgehoopte nuttigheid van Mr. De Wilde vermoedelijk een groot improductief kapitaal schuilt.

Nu is de groote moeilijkheid deze, dat bij een N.V. die een obligatieleening sluit, de lasten der leening door het bedrijf moeten worden opgebracht; de productiviteit van het met het leeningsgeld aangeschafte werk springt dus vanzelf voor den dag in de exploitatie-uitkomsten van het bedrijf. Maar bij

de publiekrechtelijke lichamen is dat anders. Deze betalen de lasten van de leening niet uit de baten van het werk, maar uit de belastingen en die baten komen in den regel niet rechtstreeks aan het publiekrechtelijk lichaam ten goede, maar aan de gemeenschap. Zelfs bij de winstmakende commercieel opgezette gemeentebedrijven is de productiviteit van het daarin gestoken kapitaal veelal een open vraag, omdat deze bedrijven door hun monopolistische positie en als leverancier van onmisbare levensbehoeften in hun tarieven kunnen goedmaken, wat zij door te zware kapitaallasten en te hooge exploitatiekosten bederven.

Terwijl het dus op zichzelf reeds moeilijk is de productiviteit van overheidswerken in het oog te houden, kan deze moeilijkheid tot een gevaar voor de volkswelvaart worden door het feit, dat het publiekrechtelijk lichaam — zulks in tegenstelling met de gewone N.V. — niet heeft een winstdoel. Voor het winstdoel bij de N.V. treden bij het publiekrechtelijk lichaam een groot aantal andere doeleinden in de plaats, samenvallende onder den gemeenschappelijken naam van algemeen belang, waaronder intuschen een ieder iets anders verstaat dan zijn buurman. Daarom hoede men zich bij vraagstukken als thans aan de orde gesteld voor theoretische beschouwingen, zonder deze aan de feiten te toetsen. Theorieën scheppen het gevaar — en die van Mr. De Wilde heeft door het misleidende woord „nuttigheid” die fout in sterke mate — dat de overheid gaat meenen, dat bij consequente toepassing van deze theorieën er geen wolkje aan de lucht kan zijn. Een periodiek ingesteld objectief onderzoek, waarbij de theorie aan de practijk wordt getoetst zal te allen tijde noodzakelijk blijken.

De inleiding van de Statistiek der gemeentefinanciën over 1927, waarop ik in het nummer van dit tijdschrift van 29 Augustus 1928 de aandacht vestigde, geeft ernstige aanleiding tot het vermoeden, dat de lasten der gemeenteschulden belangrijk sterker stijgen dan het volksinkomen en dat de gemeenten dus in het „ophoopen van nuttigheid” veel te ver zijn gegaan.

Blijkt bij diepergaand onderzoek, waarop ik meende en nog meen te moeten aandringen, dat dit vermoeden juist is, dan is inperking der gemeentelijke uitgaven gepaard aan versterkte afschrijving het eenige en onvermijdelijke geneesmiddel, dat ingrijpender moet zijn naarmate het langer wordt uitgesteld. Want Mr. Slingenberg moge wijzen op de eischen van den modernen tijd, maar ondanks alle geniale vindingen, waarop die tijd trotsch mag zijn, is ook de overheid er nog niet in geslaagd een middel te vinden om blijvend en straffeloos boven haar draagkracht te leven.

A. VAN DOORNINCK.

EEN BANKBIJET VAN VIJF GULDEN.

Een der gronden voor een vervanging van ons zilvergeld door nikkel, waarvan de mogelijkheid en de wenschelijkheid thans door een staatscommissie wordt onderzocht, is het geringere gewicht, dat nikkel munten hebben, vergeleken bij die, welke uit zilver geslagen zijn.

Onze grove zilveren munt, de rijksdaalder en de gulden, is betrekkelijk zwaar. Het ongemak, dat hieruit voortvloeit, is niet te onderschatten, vooral sinds de prijzen van goederen en diensten zoo belangrijk zijn gestegen en het bedrag, dat gemiddeld voor elke betaling is vereischt, derhalve grooter is dan vroeger. Een vervanging van de zware munten door lichtere stukken van dezelfde nominale waarde komt aan dit bezwaar inderdaad tegemoet; ook al zijn er voor bepaalde transacties meer guldens en rijksdaalders noodig, als deze lichter zijn, is het mogelijk, dat het metaalgewicht, dat voor de betaling is vereischt, niet grooter is dan het vroeger was.

Er blijft intuschen, ook na de vervanging van de zware zilveren munt door lichtere stukken, tech-

nisch een leemte in ons geldsysteem bestaan. Het is een eisch, waaraan een goede muntregeling moet voldoen, dat het de gelegenheid biedt de verschillende betalingen op eenvoudige wijze tot stand te brengen. Ten onzent kunnen echter betalingen van vier tot en met zeven gulden, van om en bij vijf gulden dus, niet anders worden tot stand gebracht dan met tusschenkomst van een aantal grove metaalstukken. Drie of meer van de grootere metalen munten zijn als regel noodig om een bedrag tusschen vier en zeven gulden te betalen of om het noodige geld te kunnen teruggeven als de betaling met een bankbiljet van tien gulden geschiedt. Dat is een technisch gebrek in ons geldsysteem, dat zich vooral doet gevoelen nu, eveneens door de stijging der prijzen, betalingen van om en bij vijf gulden veelvuldiger voorkomen dan voorheen.

Met de invoering van een betaalmiddel, waarvan de nominale waarde vijf gulden bedraagt en dat de afstand zou overbruggen, die nu tusschen den rijksdaalder en het bankbiljet van tien gulden bestaat, zou het beschreven gebrek uiteraard zijn verholpen.

Ons muntstelsel kent zulk een betaalmiddel reeds. Het gouden vijfguldenstuk, ingevoerd bij de wet van 1912, heeft echter destijds weinig ingang gevonden bij het verkeer. Dat er daarom aan een geldsoort van die waarde, vooral tegenwoordig, niet behoefte zou zijn, is daarmede echter geenszins bewezen. Het goudgeld is bij ons nu eenmaal weinig geliefd, terwijl het gouden vijfje bovendien ook technisch weinig vermocht te voldoen. Veel gunstiger is daarentegen de stemming, die ten onzent jegens het papiergeld bestaat. Een duidelijk bewijs hiervan geeft ons de zilverbon, voor welks behoud destijds door velen met nadruk is gepleit. Daartegen bestond echter bezwaar, wijl de coupure van f 2.50 voor een papieren betaalmiddel te klein werd geacht. Dat bezwaar kan echter niet gelden tegen een papier van vijf gulden, waarvan de waarde immers zooveel grooter is. Schier overal elders, in Engeland, in Duitsland, in Frankrijk, bestaat dan ook een papieren betaalmiddel van ongeveer die waarde. Er is geen reden, waarom het in ons geldstelsel zou ontbreken.

Het eventueel in te voeren papiergeld van vijf gulden zou een muntbiljet kunnen zijn, uit te geven door den Staat. De circulatie van tweeeërlei papiergeld naast elkaar, van munt- naast bankbiljetten, verdient echter geen aanbeveling. Zoowel in het verleden als in het heden treft men dan ook veeleer het streven aan de papier-emissie zooveel mogelijk in een hand te brengen, met name in die der circulatiebank. Daarom zou ook het papieren betaalmiddel van vijf gulden bij voorkeur een bankbiljet moeten zijn. Het voordeel daarvan ware, dat de handhaving van zijn waarde tegelijk met en op dezelfde wijze als die van de andere bankbiljetten verzekerd is. Bovendien zal dan de hoeveelheid onvolwaardige metalen munt, wier plaats immers voor een belangrijk deel door het nieuwe bankbiljet wordt ingenomen, in verhouding tot den totalen geldomloop belangrijk verminderen en het gevaar daarmede zijn gekeerd, dat het onvolwaardige metaalgeld overvloedig wordt en tot ontmuting ervan moet worden overgegaan.

H. FRIJDA.

DE BETEELDE OPPERVLAKTE IN 1929.

De heer J. J. van Riemsdijk te A'dam schrijft ons:

De Staatscourant van 19 Juni geeft de voorloopige cijfers van de oppervlakte in H.A. met de verschillende gewassen beteeld. Deze gegevens volgen hier, terwijl ter vergelijking de definitieve cijfers van 1928 tusschen haakjes er achter zijn vermeld.

In totaal is in 1929 een oppervlakte van 886.737 H.A. beteeld, tegen 890.939 H.A. in 1928.

Granen.

De totale oppervlakte met granen beteeld bedraagt 434.374 H.A. (437.868) verdeeld als volgt:

Wintertarwe 38.607 (55.633), zomertarwe 7526 (4310), rogge 196.415 (196.135), wintergerst 5197 (10.273), zomergerst 26.255 (18.182), haver 159.346 (152.430), boekweit 1028 (905).

Peulvruchten.

De totale oppervlakte met peulvruchten beteeld bedraagt 62.558 H.A. (56.320) verdeeld als volgt:

Veldboonen 11.009 (12023), erwten 44.087 (38.240), stamboonen 7462 (6057).

Handelsgewassen.

De totale oppervlakte met handelsgewassen beteeld bedraagt 38.550 H.A. (33.253) als volgt:

Koolzaad 787 (2406), bruin mosterdzaad 220 (233), geel mosterdzaad 1688 (1364), karwijzaad 3903 (3594), blauwmaanzaad 1372 (2119), vlas 19.205 (15.847), tabak 52 (74), kanariezaad 4002 (1509), andere handelsgewassen 7321 (6107).

Land- en tuinbouwzaden.

De totale oppervlakte met land- en tuinbouwzaden beteeld bedraagt 6763 H.A. (6628).

Knol-, wortel- en bolgewassen.

De totale oppervlakte met knol-, wortel- en bolgewassen beteeld bedraagt 296.623 H.A. (303.034), verdeeld als volgt:

Consumptie-aardappelen 143.236 (141.437), fabriksaardappelen 37.261 (37.666), suikerbieten 54.007 (65.358), mangelwortels en voederbieten 41.219 (38.991), koolrapen en knollen 13.031 (12.773), gele wortelen of paardenpeen 2113 (2020), cichorei 635 (615), ajuin of uien 4936 (3877), andere knol- en wortelgewassen 184 (297).

Groenvoedergewassen.

De totale oppervlakte met groenvoedergewassen beteeld bedraagt 47.920 H.A. (53.336), verdeeld als volgt:

Klavers 29.213 (34.582), kunstweiden 14.166 (15.167), andere groenvoedergewassen 4541 (4087).

Uit deze cijfers blijkt duidelijk den invloed van den afgelopen strengen winter.

Ten gevolge van een en ander is het koolzaad voor een groot deel verdwenen en zijn veldboonen en blauwmaanzaad in vergelijking met het vorige jaar belangrijk in oppervlakte achteruit gegaan; ook de met klavers bezette oppervlakte is sterk verminderd. Overeenkomstig de verwachtingen bedraagt de inkrimping van de bietenteelt ruim 17 pCt. Verder moge de sterke vermindering van de oppervlakte der wintergranen niet onvermeld blijven; gepaard daarmede gaat een uitbreiding der zomergewassen van dezelfde groep. Een belangrijke uitbreiding wordt eveneens waargenomen bij erwten, stamboonen, mosterdzaad, karwij, vlas (21 pCt.), kanariezaad en uien.¹⁾

Ons interesseeren deze cijfers dit jaar vooral daarom, omdat nu blijkt hoe sterk de verbouw van suikerbieten is teruggelopen, en omdat tevens blijkt wat er juist is van de sombere voorspellingen van de voorstanders van de hulpverlening aan de bietenbouwers.

In October 1928 werd door het lid van de Tweede Kamer v. d. Heuvel in zijne rede, waarbij hij aandroeg op steun van de suikerbietenteelt, voorspeld, dat de boeren, indien zij in Januari of Februari 1929 niet wisten of zij bij den verbouw op een eenigszins loonende cultuur zouden kunnen rekenen, die teelt wel eens tot de helft zouden kunnen inkrimpen. Een teruggang dus van ruim 60.000 H.A. tot ruim 30.000 H.A. suikerbieten. Het blijkt nu echter, dat het bij een vermindering van 17 pCt. is gebleven.

En behalve dat dan die suikerbietenteelt sterk zou worden ingekrompen — een teelt, waarbij heel veel handenarbeid te pas komt — werd steeds geschermd met de vervanging van de suikerbiet door een of ander graangewas. Daarbij werd dan uitsluitend aan

¹⁾ Hoewel de heer v. d. Heuvel in de mem. v. antw. aan de Eerste Kamer opmerkt, dat de teelt van uien niet meer voor uitbreiding vatbaar is, is de oppervlakte dit jaar ruim 27 pCt. grooter dan in 1928.

granen gedacht, omdat deze gewassen, in tegenstelling met de verschillende hakvruchten, zeer weinig arbeiders werk verschaffen. Ook bij de behandeling van het Suikerwetje in de Tweede Kamer is bij herhaling op dit vermeende gevaar gewezen.¹⁾

Ik heb mij van het begin af daarover niet zoo erg bezorgd gemaakt, omdat de boeren zelf wel zoo verstandig zouden zijn niet zulke dwaze dingen te doen. Het is — zooals ik in „Het suikervraagstuk in Nederland” heb uiteengezet — in hun eigen belang bij inkrimping van de suikerbieten teelt ander werk voor hun arbeiders te zoeken. Ook in verband met het aantal paarden, dat op de boerderijen niet naar believen het eene jaar kan worden verminderd en het andere jaar weer vermeerderd, is het noodzakelijk de hoeveelheid werk zooveel mogelijk constant te doen zijn.

Beschouwen wij de cijfers van de veel arbeid eischende hakvruchten wat nauwkeuriger, dan blijkt, dat de verbouw van consumptie aardappelen, mangelwortels en voederbieten, koolrapen en knollen, gele wortels en paardepeen en uien met ruim 5400 H.A. is toegenomen. Verder blijkt, dat vlas, dat ook aan heel wat handen werk geeft, dit jaar sterk vooruit is gegaan (3.358 H.A.), terwijl de klavers, kunstweide en andere groenvoedergewassen, welke nog minder arbeid vragen dan de granen, met bijna 6000 H.A. zijn teruggelopen. En dan ten slotte de granen zelf! Alles bij alles vertoonen deze een teruggang van 3.500 H.A. Dit cijfer is waarschijnlijk geflatteerd, omdat door den strengen winter heel wat wintergranen in het afgeloopen voorjaar zijn ondergeploegd. Wel is dit door een vergroting in de oppervlakte, met zomergranen bezet, weer gedeeltelijk goedge maakt. Deze laatste geven echter per H.A. een geringere opbrengst zoodat waarschijnlijk bij een normalen winter de totale met granen beteelde oppervlakte eenige duizende hectaren grooter zou zijn geweest, dan nu het geval is. Maar daartegenover staat, dat dit jaar — om welke reden dan ook — de peulvruchten met ruim 6.300 H.A. vooruit zijn gegaan, alle gewassen, welke meer arbeid vragen dan granen, hoewel zij lang niet zoo arbeidsintensief zijn als de verschillende hakvruchten, welke elkaar niet veel ontloopen, al staan dan ook de suikerbieten bovenaan.

Resumeerende kom ik echter tot de conclusie, dat de hoeveelheid te verrichten arbeid wel ongeveer gelijk zal zijn aan die van het vorige jaar, zoodat de voorspelling van hen, die voor een suikerpremie ijveren, niet is uitgekomen.

AANTEKENINGEN.

Suikerstatistieken van de wereldproductie, het wereldverbruik en den in- en uitvoer.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen zendt ons drie suikerstatistieken. De eerste heeft betrekking op de wereldsuikerproductie in de laatste jaren.

Statistiek der wereldsuikerproductie.

	1913/14	1926/27	1927/28	1928/29
in 1000 metrieke tonnen ruwsuikerwaarde				
<i>Bietsuiker.</i>				
Europa:				
Duitschland	2.716	1.664	1.675	1.865 ¹⁾
Tsjechoslowakije		1.042	1.254	1.055 ¹⁾
Oostenrijk	1.680	80	110	108 ¹⁾
Hongarije		175	187	220 ¹⁾

¹⁾ In de mem. van antw. aan de Eerste Kamer, merkt de heer v. d. Heuvel op, dat met uitzondering van aardappelen en uien alle andere gewassen minstens f 120 per H.A. minder loonarbeid eischen dan suikerbieten. Door A. Bruin wordt voor 1 H.A. suikerbieten — in „Rieten Biet”, Juni 1928 — het loonbedrag op f 170 gesteld. Voor vlas zou dan grondbewerking, zaaien, wieden, trekken, binden, hakken, schelven, repelen, dorschen en transport van lint en lijzaad naar de leveringsplaats hoogstens f 50 per H.A. aan arbeidsloon kosten. Prof. Dr. G. Minderhoud merkt in „Landbouwindustrie” in Groningen op, dat 1 H.A. bieten gemiddeld f 100 arbeidsloon meer eischt dan 1 H.A. graan. Dat komt beter uit.

Frankrijk	797	713	868	910 ¹⁾
België	230	233	273	279
Nederland	231	289	261	321
Polen	—	556	560	750 ¹⁾
Rusland	1.740	970	1.494	1.425 ¹⁾
Denemarken	144	155	143	170.
Zweden	137	21	145	161
Italië	330	310	281	385
Spanje	188	242	217	244
Joegoslavië	6	78	84	129
Roemenië	39	147	140	130
Engeland	4	171	214	220 ¹⁾
Overig Europa	17	81	108	98
Totaal Europa	8.259	6.927	8.014	8.470

Amerika:

Ver. Staten en Canada 753 938 1.115 1.103

Australië

Victoria/Maffra 1 2 1 2

Azië:

Japan, Korea, Manchoerije, Turkije — 19 25 26

Totale Bietsuikerprod. 9.013 7.886 9.155 9.601

Verhouding tot 1913/14 100 87.5 101.6 106.5

Rietsuiker:

Europa:

Spanje 8 13 14 18¹⁾

Amerika:

Louisiana, Texas, Florida 283 45 68 128

Portorico en Maagdeneilanden 336 577 693 568¹⁾

Hawaï 560 739 823 786¹⁾

Cuba 2.638 4.580 4.103 5.280¹⁾

Britsch W.-I. en Br. Guyana 250 327 376 355¹⁾

Fransch West-Indië 81 76 72 58¹⁾

San Domingo en Haïti 107 328 393 363¹⁾

Mexico 145 185 180 185¹⁾

overig M.-Amerika¹⁾ 59 133 126 112

Peru²⁾ 179 376 362 344¹⁾

Argentinië²⁾ 278 476 422 375

Brazilië 203 851 777 800¹⁾

overig Zuid-Amerika¹⁾ 47 87 93 95

Totaal Amerika 5.166 8.780 8.488 9.449

Azië:

Britsch-Indië⁴⁾ 2.478 3.547 3.509 3.021¹⁾

Java 1.531 2.104 2.547 3.163

Formosa en Japan 261 513 693 881¹⁾

Philippijnen⁵⁾ 233 579 638 702¹⁾

overig Azië¹⁾ 320 260 260 260

Totaal Azië 4.823 7.003 7.647 8.027

Afrika:

Egypte 69 72 91 90¹⁾

Mauritius 272 214 242 274

Z.-Afrikaansche Unie 84 220 224 267

overig Afrika¹⁾ 80 151 158 159

Totaal Afrika 505 657 715 790

Australië

Queensland en Nieuw-Zuid-Wales 270 423 518 541

Fidji 94 97 96 80¹⁾

Totaal Australië 364 520 614 621

Totale Rietsuikerprod. 10.866 16.973 17.478 18.905

Verhouding tot 1913/14 100 156.2 160.9 174.0

Wereldsuikerproductie 19.879 24.859 26.633 28.506

Verhouding 1913/14 100 125.1 134.0 143.4

¹⁾ Schatting. ²⁾ Suiker tel quel. ³⁾ Met uitzondering van de productie der kleine molens, die niet in een statistiek zijn onder te brengen. ⁴⁾ Zonder madelgur. ⁵⁾ Zonder de in het binnenland verbruikte „Muskovaden” suiker.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het suikerverbruik in de wereld gedurende het campagnejaar 1927/28, vergeleken met 1926/27. Het totaal-cijfer van Europa, Azië en Afrika toont een stijging, terwijl dat van Amerika een daling te zien geeft. Het verbruik van Australië in tonnen ruwsuikerwaarde steeg een kleinigheid, terwijl dat per hoofd der bevolking iets daalde.

Suikerverbruik der wereld.

	1926/27		1927/28	
	Verbr. in 1000 t. ruwzuikerwaarde	Verbr. p. hoofd in KG.	Verbr. in 1000 t. ruwzuikerwaarde	Verbr. p. hoofd in KG.
Europa:				
Duitschland	1.521	23.7	1.626	25.2
Tsjechoslowakije ..	360	25.1	393	27.2
Oostenrijk	176	26.4	202	30.2
Hongarije	103	12.2	113	13.2
Zwitserland	134	33.8	167	41.9
Frankrijk	816	20.0	971	23.5
België	192	24.4	210	26.4
Nederland	219	29.1	232	30.4
Groot-Brittannië ..	1.888	41.5	2.072	45.3
Polen	343	11.6	386	12.9
Sovjet-Unie ¹⁾	1.068	7.3	1.205	8.1
Denemarken	170	49.0	183	52.4
Zweden	218	35.9	230	37.8
Italië	367	9.1	380	9.4
Spanje	258	11.9	269	12.3
overig Europa ¹⁾ ..	826	10.6	896	10.1
Totaal Europa	8.659	16.5	9.535	18.0
Azië				
China en Hongkong ..	893 ^{2) 3)}	2.0	1.000 ²⁾	2.2
Britsch-Indië	4.450 ²⁾	13.5	4.360 ²⁾	13.2
Japan en Formosa ..	784	9.1	829	9.5
Java	237	6.5	281	7.6
overig Azië ⁴⁾	466 ²⁾	4.6	537 ²⁾	5.3
Totaal Azië	6.830	6.9	7.007	7.0
Afrika:				
Egypte	115	8.1	125 ²⁾	8.7
Z.-Afrik. Unie	165	19.0	169	19.3
Mauritius	7	17.5	7 ²⁾	17.1
overig Afrika	239 ²⁾	2.5	324 ²⁾	2.8
Totaal Afrika	576	4.2	625	5.0
Amerika:				
Ver. Staten	6.020 ²⁾	51.3	5.889 ²⁾	49.6
Hawai	19	56.7	19	55.1
Portorico en Maagdeneilanden ..	50 ²⁾	34.2	50 ²⁾	34.2
Cuba	155 ²⁾	44.4	155 ²⁾	39.1
Canada	395 ²⁾	41.5	415 ²⁾	43.0
New-Foundland	7 ³⁾	26.9	7 ^{2) 3)}	26.9
Br. West-Indië en Guyana	26 ²⁾	12.3	26 ²⁾	12.1
Fransch W.-Indië ..	5 ²⁾	10.1	5 ²⁾	10.0
Haiti en San Domingo	25 ²⁾	8.1	38 ²⁾	12.1
Mexico	180 ²⁾	12.6	180 ²⁾	12.5
overig M.-Amerika ..	86 ²⁾	13.4	85 ²⁾	13.1
Argentinië ⁴⁾	330 ³⁾	31.9	340 ^{2) 3)}	32.1
Brazilië	750 ²⁾	21.7	750 ²⁾	21.3
Peru ⁴⁾	51 ³⁾	8.7	41 ³⁾	7.0
overig Z.-Amerika ..	208 ²⁾	9.3	252 ²⁾	11.2
Totaal Amerika	8.307	35.8	8.252	35.1
Australië				
vasteland	345	55.6	350 ²⁾	55.1
overig Australië	73 ³⁾	23.5	74 ²⁾	23.5
Totaal Australië	418	44.9	424	44.6
Wereld	24.790	13.1	25.843	13.5

¹⁾ Incl. het in Azië gelegen gebied van de Sovjet-Unie en Turkije. ²⁾ Schatting. ³⁾ Kalenderjaar 1927, resp. 1928. ⁴⁾ Suiker tel quel. ⁵⁾ Zonder de op de Philippijnen verbruikte „Muskovaden” suiker.

Het laatste overzicht geeft de in- en uitvoercijfers van suiker voor de vijf werelddelen in het oogstjaar 1927/28, vergeleken met die van 1926/27.

In- en uitvoer van suiker.

	1926/27		1927/28	
	Invoer in 1000 metrieke tonnen	Uitvoer tonnen ruwzuikerwaarde	Invoer in 1000 metrieke tonnen	Uitvoer tonnen ruwzuikerwaarde
Europa:				
Duitschland	142	206	71	156
Tsjechoslowakije ..	—	708	—	813
Oostenrijk	98	—	97	—
Hongarije	—	72	1	71
Zwitserland	127	1	161	1
Frankrijk	395	225	392	276
België	80	126	87	127
Nederland	287	347	285	240
Gr.-Brittannië	1.705	99	1.904	81
Polen	—	228	—	164

Sovjet-Unie ¹⁾ ..	—	136	—	136
Denemarken ..	10	12	42	2
Zweden	160	—	94	—
Italië	60	7	106	8
Spanje	3	—	7	—
overig Europa ¹⁾ ..	565	27	623	46
Totaal Europa ..	3.632	2.194	3.870	2.121
Azië:				
China en Hongkong ..	700 ^{2) 3)}	35 ²⁾	780 ^{2) 3)}	10 ²⁾
Britsch-Indië ..	989	49	876	61
Japan en Formosa ..	464	202	417	254
Jaya	—	1.727	—	2.110
overig Azië	405 ²⁾	516	452 ²⁾	549
Totaal Azië ..	2.558	2.529	2.525	2.984
Afrika:				
Egypte	48 ³⁾	6 ³⁾	70 ³⁾	10 ^{2) 3)}
Z.-Afrik. Unie ..	5	59	—	56
Mauritius	—	201	—	230 ²⁾
overig Afrika ..	272	142	304 ²⁾	138 ²⁾
Totaal Afrika ..	325	408	374	434
Amerika:				
Ver. Staten	—	—	—	—
Hawai	4.073	116	3.597	103
Portorico en Maagdeneilanden ..	—	—	—	—
Cuba	—	4.228	—	3.969
Canada	493	124	410	27
New-Foundland	7 ³⁾	—	7 ^{2) 3)}	—
Br. W.-Indië en Guyana	4 ³⁾	303 ³⁾	4 ³⁾	344 ³⁾
Fr. West-Indië ..	—	76	—	65 ²⁾
Haiti en San Domingo	—	302 ³⁾	—	352 ²⁾
Mexico	—	5	—	5 ²⁾
overig Midden- Amerika	—	45 ³⁾	—	42 ²⁾
Argentinië ⁴⁾ ..	1 ³⁾	— ³⁾	1 ³⁾	63 ³⁾
Brazilië	—	48 ³⁾	—	30 ³⁾
Peru ⁴⁾	— ³⁾	331 ³⁾	— ³⁾	300 ³⁾
overig Z.-Amerika ..	156 ³⁾	30 ³⁾	199 ^{2) 3)}	17 ^{2) 3)}
Totaal Amerika ..	4.734	5.608	4.218	5.317
Australië:				
Australië (vaste- land)	— ³⁾	130 ³⁾	—	209 ³⁾
overig Australië ..	71 ³⁾	75 ³⁾	72 ^{2) 3)}	124 ³⁾
Totaal Australië ..	71³⁾	205³⁾	72^{2) 3)}	333³⁾
Wereld	11.320	10.944	11.059	11.189

¹⁾ Incl. het in Azië gelegen gebied van de Sovjet-Unie en Turkije. ²⁾ Schatting. ³⁾ Kalenderjaar 1927, resp. 1928. ⁴⁾ Suiker tel quel.

Opheffing van de rubriek Effectenbeurzen.

Het overzicht van de effectenbeurzen, zoals dat tot nu toe wekelijks in dit tijdschrift verscheen, is met ingang van het nieuwe halfjaar opgeheven.

In verband met de beperkte plaatsruimte, waren wij reeds eenige jaren geleden gedwongen om deze rubriek aanzienlijk in te krimpen, waaronder vooral het overzicht van de buitenlandsche effectenbeurzen geleden heeft. Hoewel onze medewerker steeds getracht heeft om de gebeurtenissen, die zich op de buitenlandsche beurzen afspeelden, zoo beknopt mogelijk weer te geven, was het hem slechts mogelijk zich tot de voornaamste bijzonderheden te beperken.

Het overzicht van de Amsterdamsche beurs was, hoewel uitgebreider, toch niet zoo omvangrijk, dat het koersverloop van alle officieel genoteerde fondsen nauwkeurig kon worden weergegeven. Bovendien werd de belangstelling voor dit overzicht zeer verzwakt, doordat verschillende Nederlandsche dagbladen wekelijks zeer uitvoerige beschouwingen wieden aan de gebeurtenissen, die zich in die week op de Amsterdamsche effectenbeurs hebben afgespeeld.

Onder deze omstandigheden hebben wij daarom gemeend, deze rubriek te moeten laten vervallen en de vrijkomende plaatsruimte te besteden voor andere doeleinden.

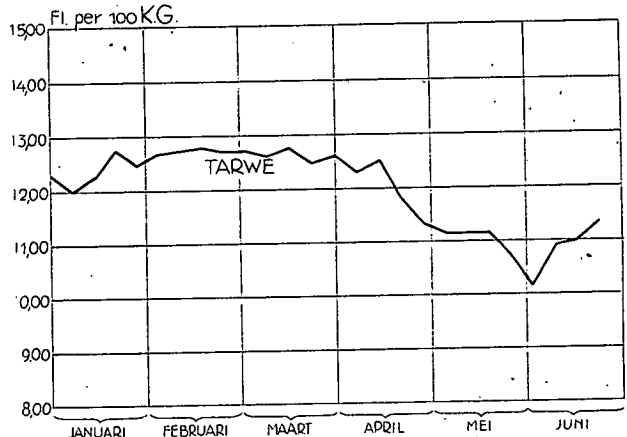
Onzen overzichtschrjver, die, vanaf de oprichting van ons weekblad, wekelijks deze rubriek heeft verzorgd, zijn wij voor zijn medewerking zeer erkentelijk.

Het Prijsverloop van Groothandelsartikelen gedurende het tweede kwartaal van 1929.

I.
TARWE.

Gedurende de maanden April en Mei zijn de tarweprijzen aanzienlijk gedaald. In de eerste twee weken dier periode had de markt nog een vast aanzien wegens goede vraag der invoerlanden, welke gedeeltelijk samenhang met het koude droge weder in een groot gedeelte van Europa en de weinig gunstige berichten, welke omtrent de te velde staande tarwe uit verschillende Europeesche landen binnenkwamen. Ook vreesde men hier en daar nog voor de gevolgen van de hevige koude gedurende den winter. Dit laatste was ook nog in de Vereenigde Staten van Amerika het geval, al was dan ook reeds eenigen tijd tevoren gebleken, dat het er daar met de wintertarwe minder slecht voorstond, dan in de eerste maanden van het jaar wel werd beweerd. Ook groote verschepingen naar niet-Europeesche destinaties, waarbij vooral Britsch-Indië, en de waarschijnlijkheid, dat Rusland genoodzaakt zou zijn, in dit seizoen weder broodgraan te importeeren, werkten de prijs houdende stemming aan de tarwemarkt in de hand. In sterke mate deed dat ook het vooruitzicht, dat de Regeering der Vereenigde Staten er eindelijk toe zou overgaan, den landbouw te steunen door maatregelen, die stabilisatie en zelfs verhooging der graanprijzen zou meebrengen. Daartoe werd het congres te Washington tegen 15 April bijeengeroepen en in de aan dien datum voorafgaande weken hebben de verschillende zoeven opgesomde oorzaken ertoe meegewerkt, dat men minder aandacht ging wijden aan de enorme voorraden tarwe, die in de voornaamste uitvoerlanden nog voor export beschikbaar waren. Dadelijk nadat het congres te Washington was bijeengekomen, is daarin verandering ingetreden, omdat al spoedig bleek, dat van directen steun aan de landbouwers, welke dadelijk prijsstijging met zich kon brengen, geen sprake zou zijn. Hoezeer men het tegendeel had verwacht, bleek uit de sterke prijsdaling, welke dadelijk intrad. Daarna is de markt steeds meer onder den invloed geraakt van de zeer groote hoeveelheid tarwe, die in de Vereenigde Staten nog van den vorigen oogst was

overgebleven, omdat men daar in den winter wegens de kans op schade, welke de nieuwe wintertarwe van de hevige koudé zou ondervinden als ook wegens de optimistische beschouwingen van de Regeering te Washington, de prijzen boven export-pariteit had gehouden. Ook Canada beschikte nog over zeer groote hoeveelheden tarwe uit den recordoogst van 1928, al was dan gedurende herfst en winter veel Canadeesche tarwe geëxporteerd. Hetzelfde geldt voor Argentinië, dat voortdurend dringend met tarwe aan de markt

was. Pogingen van de Canadeesche tarwepool om de prijzen eenigszins op peil te houden, hadden zeer weinig succes. Europa bleek wel flinke hoeveelheden tarwe op te nemen, doch de prijsdaling kon daardoor niet worden tegengehouden. Voortdurende verbetering ten gevolge van zachter weder en regen, van de oogstvooruitzichten in Europa, het uitstekende verloop van den nieuwen uitzaai in Canada, hooge ramingen van den nieuwen wintertarweoogst der Vereenigde Staten, afnemng der verkoopen naar niet-Europeesche landen en tot zekere hoogte ook verhooging van invoerrechten in Italië en Frankrijk, werkten naast den druk der groote voorraden de prijsdaling in de hand. Voortdurend was gedurende dien tijd nog sprake van steunmaatregelen der Amerikaanse regeering, doch het vertrouwen, dat die tot stand zouden komen en krachtig genoeg zouden zijn om tot

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE Hard Winter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2) loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.90 Bé s. g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	Jaargemidd.	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	\$	%	Sh.	%	£
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62.1/6	100,0
" 1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	17,90	165,74	1,89	112,5	86/6	118,5	58.1/-	92,9
" 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55.7/6	88,9
Januari	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54.16/-	88,9
Februari	15,05	87,5	12,70	97,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55.17/-	88,9
Maart	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55.2/6	88,9
April	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54.2/6	88,9
Mei	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53.19/-	88,9
Juni	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	232,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55.5/6	88,9
Augustus	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	65/-	89,0	54.13/-	88,9
September	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55.5/-	88,9
October	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	59.1/-	88,9
November	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	60.2/-	88,9
December	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	62.-	88,9
Januari 1928	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62.-	88,9
Februari	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,6	65/-	89,0	61.12/-	88,9
Maart	13,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61.3/6	88,9
April	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61.14/6	88,9
Mei	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62.15/-	10,0
Juni	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63.17/-	10,0
Augustus	14,25	82,8	13,07 ⁵	100,0	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62.18/-	10,0
September	12,00	69,8	11,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62.10/6	10,0
October	11,65	67,7	12,57 ⁵	88,5	198,75	85,9	198,25	84,0	350,75	75,8	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	63.8/-	10,0
November	12,27 ⁵	71,4	12,27	93,8	218,50	94,4	189,50	80,3	366,00	79,1	9,95	92,1	1,19	70,8	66/-	90,4	67.18/-	10,0
December	12,32 ⁵	71,7	12,07 ⁵	92,4	227,25	98,2	185,50	78,6	386,25	83,5	10,20	94,4	1,18	70,2	66/-	90,4	75.10/6	12,0
Januari 1929	12,30	71,5	11,90	91,0	220,25	95,1	180,50	76,5	373,75	80,8	10,10	93,5	1,18	69,2	66/-	90,4	75.10/6	12,0
Februari	12,35	74,0	12,25	93,3	231,50	100,0	194,25	82,3	365,00	78,9	10,10	93,5	1,16	70,0	66/-	90,4	78.-	12,0
Maart	12,72 ⁵	71,8	12,65	96,7	236,00	100,9	194,75	82,5	357,25	77,2	12,90	119,4	1,11	66,1	66/6	91,1	78.-	12,0
April	12,65	73,5	12,62 ⁵	96,6	233,00	101,6	191,75	81,3	359,00	77,6	12,00	111,1	1,11	66,1	67/-	91,8	89.8/-	14,0
Mei	12,12 ⁵	70,5	11,62 ⁵	88,9	218,00	94,1	185,25	79,5	373,25	80,7	11,65	102,3	1,11	66,1	68/-	93,2	82.17/6	13,0
Juni	11,12 ⁵	64,1	10,57 ⁵	80,9	198,25	85,6	177,50	75,2	363,50	78,6	11,15	103,3	1,16	69,0	69/6	95,2	75.4/6	12,0
1 Juli	10,87 ⁵	63,2	10,20	78,0	193,50	83,6	171,25	72,6	355,25	76,8	11,25	104,2	1,30	77,4	71/-	97,3	74.11/-	11,0
	11,60	67,4	10,90	83,4	207,00	89,4	182,00	77,1	379,00	81,9	11,25	104,2	1,30	77,4	72/6	99,3	73.12/6	11,0

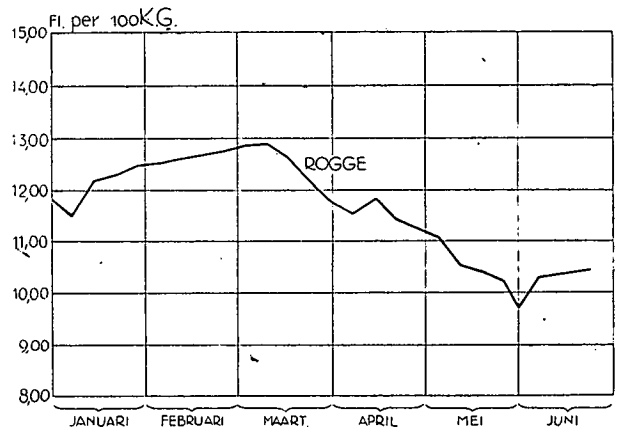
1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering
* Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

prijsherstel te leiden, ontbrak geheel. In de laatste weken van Mei was eindelijk in de Vereenigde Staten de prijs zoover gedaald, dat in concurrentie met Argentinië en Canada weder exportzaken mogelijk waren. De prijs was toen te Chicago gedaald tot beneden \$1.— per 60 lbs., wat sedert den oorlog slechts bij hooge uitzondering was voorgekomen en ook in vergelijking met andere graansoorten was het prijspeil zoo laag geworden, dat een herstel nu wel mogelijk scheen. Dit herstel is dan ook reeds dadelijk bij het begin van Juni ingetreden. Klachten over droogte in Argentinië en in Canada, waar de bodem wegens onvoldoenden neerslag gedurende herfst en winter weinig vocht bevat, droegen bij tot de vastere houding der markt. Aanvankelijk wakte in Europa de prijsverbetering nog niet veel vertrouwen en eenigen tijd bleven de prijzen zich met moeite op het verhoogde niveau handhaven, doch toen werkelijk na veel strubbelingen het steunontwerp door het Congres te Washington werd aangenomen en door President Hoover geteekend, herstelde spoedig de ondernemingslust. Als eerste gedeelte van een bedrag van 500 miljoen dollar, werden dadelijk 151½ miljoen dollar ter beschikking gesteld om de kosten der te nemen maatregelen te dekken en al spoedig geraakte men er algemeen van overtuigd, dat niet zulke groote bedragen gemakkelijk prijsverhoging teweeggebracht kan worden. De maatregelen zouden voorloopig slechts tarwe betreffen en de prijsstijging, welke daarvoor in de derde week van Juni intrad, werd versterkt door voortdurende berichten over onvoldoenden regenval in Canada, verlaagde ramingen voor de opbrengst van de wintertarwe der Vereenigde Staten, waarvan de oogst hier en daar geschaad werd door verschillende minder gunstige weersomstandigheden, klachten over de ontwikkeling der nieuwe zomertarwe in het Noordwesten der Vereenigde Staten, te weinig regenval in Argentinië, waardoor de nieuwe uitzaai werd belemmerd, koud weder in Noordwestelijk Europa en sterke toeneming der Europeesche vraag. De vraag naar buitenlandse tarwe werd in Duitschland gesteund door de daar ontstane plannen tot verhoging van het invoerrecht. Vooral in Canada zijn in de laatste dagen van Juni sterke prijsstijgingen voorgekomen. Te Winni-

peg kwam de tarweprijs voor den Juli-termijn ongeveer 22 pCt. hooger dan aan het einde van Mei en te Chicago bedroeg die verhoging ongeveer 18 pCt. In Argentinië hebben de prijzen zich na de eerste verhoging van het begin van Juni geruimen tijd slechts weinig gewijzigd en men heeft zich in Argentinië veeleer moeite gegeven om met behulp der vaste Noord-Amerikaansche marktstemming veel tarwe naar Europa te verkoopen. In de laatste week van Juni zijn echter ook daar de prijzen aanmerkelijk gestegen, waardoor zij aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario ongeveer 12 pCt. hooger kwamen dan een maand tevoren.

ROGGE.

Rogge heeft over het algemeen, zooals gewoonlijk het geval is, de prijsbeweging van tarwe van vrij nabij gevolgd. Meestal echter was in Europa, althans gedurende April en Mei, de vraag naar buitenlandse rogge klein, omdat in Duitschland nog abnormaal veel rogge van den laatsten oogst was overge-

bleven, welke bovendien beneden de overzeesche prijzen voor export werd aangeboden. Er werden daarin vrij geregeld zaken gedaan naar naburige landen, waarbij ook de Oostelijke landen aan de Oostzee. Rogge uit Argentinië en Noord Amerika werd alleen gekocht voor speciale doeleinden of ter vermenigving met het inlandsche product en de verhandelde

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

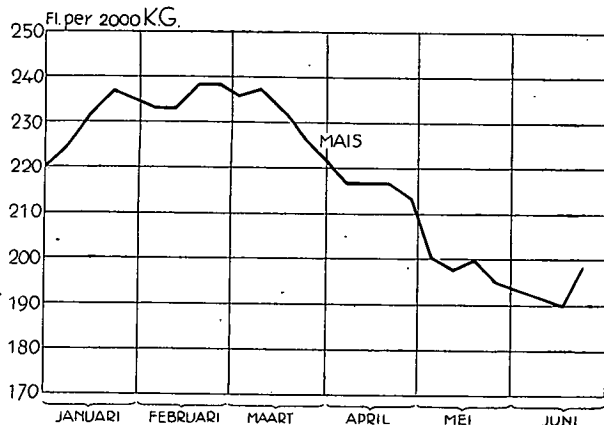
TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Aff. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 K.G.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		Indexcijfer van The Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100	
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100,0		100,0	
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0		100,0	
290.17/6	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2		92,9	
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0		88,9		
300.3/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3		89,9		
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,625	110,0	48	78,2	70	82,8		89,2		
304.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5		88,7		
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	80,5	102,4		90,4		
296.3/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47	76,6	81,25	96,2		89,6		
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47	76,6	81	99,4		92,2		
292.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	-	-		90,2		
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8		96,8		
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	92,0	45,25	73,7	93	110,1		96,8		
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	90,0	46	74,9	96	113,6		97,4		
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46	74,9	89,25	105,6		97,4		
255.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46	74,9	84,5	100,0		98,7		
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1		96,8		
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47	76,6	79	93,5		98,1		
234.6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-19,375	26,3	16,875	90,0	47	76,6	74,25	87,9		98,7		
230.13/6	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6		98,1		
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-19,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7		98,7		
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-19,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3		95,5		
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-19,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1		92,9		
214.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-18,5	23,9	15,875	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1		93,5		
221.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-18,8	24,7	14,625	78,0	53	86,4	73	86,4		94,2		
232.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-18,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6		95,5		
228.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	28,00	94,9	-18,5	23,9	13,925	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5		95,5		
222.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-19,875	27,9	13,775	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4		94,2		
222.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9		94,2		
221.0/6	84,4	21,25	91,4	44,00	80,0	27,50	93,2	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	86,1		94,8		
207.5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	78,6	27,25	92,4	-10,5	29,5	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9		92,9		
197.5/6	75,3	19,40	83,4	41,50	75,5	26,25	89,4	-10,875	30,5	12,25	65,3	54	88,0	73,50	87,0		91,6		
200.5/-	76,5	18,75	80,6	40,00	72,7	25,75	87,3	-10,625	29,8	12,00	64,0	54	88,0	69,50	82,2				
202.2/6	77,2							-10,625	29,8	13,00	69,3	54	88,0						

1) Huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). 2) = Maltig vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). 3) Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence.

hoeveelheden waren klein. Ook voor rogge bevonden de prijzen zich aan het einde van Mei op een zeer laag peil, zonder dat daardoor in Europa de kooplust werd aangewakkerd. In het begin van Juni, toen onder den invloed der vastere tarwemarkt, ook voor rogge de stemming verbeterde, namen de zaken in overzeesche rogge naar Duitschland en Nederland toe. Eerst vormde de prijsstijging nog een belemmering, maar toen deze zich verder ontwikkelde, herstelde zich ook voor rogge het vertrouwen in het verhoogde prijspeil. Ofschoon de omzet in rogge nog altijd beperkt bleef, kwamen toch meer zaken tot stand en bij de goede vooruitzichten voor de nieuwe oogsten in Centraal-Europa kwam ook Hongarije met rogge van den ouden en den nieuwen oogst aan de markt, waarin naar Nederland en Duitschland in de tweede helft van Juni verschillende zaken tot stand kwamen. In Duitschland verminderde het aanbod van inlandsche rogge wegens de kans op verhooging van het invoerrecht en daarmee samenhangende verbetering der prijzen. Dit werkte mede tot de betere vraag naar andere roggesoorten. Voor rogge heeft van eind Mei tot eind Juni de prijsverhoging aan de termijnmarkt te Chicago circa 17½ pCt. bedragen.

MAIS.

Gedurende April en Mei verkeerde de maïsmarkt dikwijls in gedrukte stemming wegens groote verscheppingen en dringend aanbod uit Argentinië benevens teleurstellende vraag in Europa. Daar in veel landen van Europa de varkensstapel kleiner is dan in het vorige seizoen en de lage prijzen van tarwe en rogge er bovendien toe leidden, dat deze graansoorten in toenemende mate als veevoeder werden gebruikt, terwijl ook gerst aanzienlijk goedkoper dan maïs te krijgen was, kostte het aan verschillende Europeesche markten dikwijls moeite de arriveerende partijen te plaatsen. Vooral de flauwe stemming voor tarwe is het geweest, die ook voor maïs de markt drukte en toen voor tarwe een verbetering intrad, heeft ook maïs zich geleidelijk hersteld. Intusschen waren aan

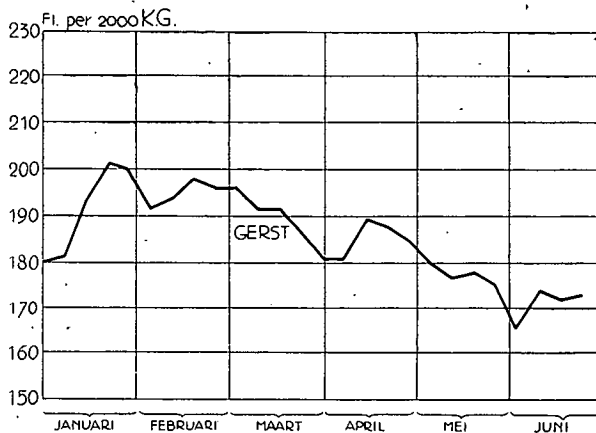

de Argentijnsche termijnmarkten de maïsprijzen sterk gedaald. Ook voor deze graansoort bevonden zij zich aan het einde van Mei op het laagste niveau om spoedig daarna vrij wat te verbeteren. Wel is daarna nog eenige malen spoedig te arriveeren Platamaïs in Europa veel goedkoper geweest dan latere posities, doch in de laatste helft van Juni is de vraag toegenomen en ten slotte werd zelfs voor spoedige Platamaïs een premie boven Juliaflading betaald. Geleidelijk is in Argentinië de prijs voor maïs weder gestegen tot het niveau van begin April en de maand Juni sloot met veel verbeterden kooplust in Europa. Nu en dan heeft gedurende Juni de droogte in Argentinië bijgedragen tot het prijsherstel, omdat daardoor de weiden zich in onbevredigenden staat bevonden en dus toeneming van het maïsverbruik in Argentinië verwacht werd. In Noord-Amerika is tezamen met andere graansoorten ook voor maïs na een prijsdaling gedurende April en Mei, die vooral

in laatstgenoemde maand van aanmerkelijken omvang was, de prijs in Juni weder op het niveau gekomen van begin April. Daar echter uit Noord-Amerika reeds geruimen tijd geen maïs meer wordt geëxporteerd en de Europeesche markt vrijwel geheel door Argentinië wordt beheerscht, had Chicago op de maïsmarkt in Europa slechts weinig invloed. Ook Zuid-Afrika is in deze drie maanden nauwelijks als uitvoerland opgetreden.

GERST.

Zeer groote voorraden voergerst in Canada en de Vereenigde Staten hebben er toe bijgedragen, dat deze graansoort in sterke mate heeft meegedragen aan de algemeen flauwe stemming aan de graanmarkt in April en Mei. Door groote aanvoeren uit de Vereenigde Staten ter vervulling van vroeger afgesloten contracten was in Nederland de markt voor voergerst dikwijls zeer gedrukt met prijzen, die zich ver beneden de Amerikaansche pariteit bewogen. Het verbruik van Amerikaansche voergerst bleef echter in Nederland wegens de lage prijzen wel aanzienlijk. In Duitschland stelde de vraag gewoonlijk teleur, doch van tijd tot tijd kwam daar wel een uitbreiding

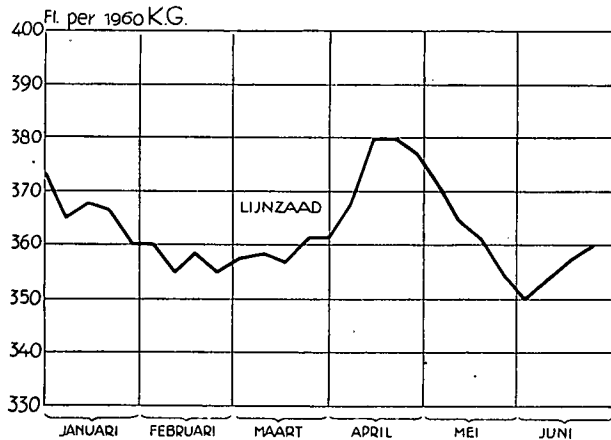

der vraag voor. Men kocht dan Platagerst, Canadeesche, Noord-Afrikaansche, en nu en dan ook Roemeensche gerst, welke eindelijk bij de goede vooruitzichten voor den nieuwen oogst goedkoper te koop kwam, nadat men in Roemenië gedurende winter en voorjaar de prijzen steeds in de hoop op een prijsherstel te hoog had gehouden. Bij verbetering der vraag is in begin Juni ondanks de groote Noord-Amerikaansche voorraden ook voor Gerst prijsverbetering ingetreden. In Nederland werd die nog eenigen tijd tegengehouden door overvloedigen aanvoer uit de Vereenigde Staten en ook aan het einde van Juni bevond de prijs voor Amerikaansche voergerst zich in Nederland nog beneden Amerikaansche pariteit, doch prijsstijging had wel plaats gevonden en voor de verschillende gerstsoorten was ook in Nederland de kooplust nog verbeterd. In de laatste week van Juni kwamen zelfs naar de Nederlandsche havens weder levendige zaken van Canada en de Vereenigde Staten tot stand bij oplopende prijzen. Aan het einde van Juni was aan de termijnmarkt te Winnipeg ook voor gerst vrijwel de geheele prijsdaling van April en Mei weer ingehaald, hetgeen behalve door de vaste stemming voor tarwe, die zich aan de geheele graanmarkt had medegedeeld, ook het directe gevolg is geweest van de droogte in Canada, welke niet slechts de tarwe, doch ook de nieuw uitgezaaide gerst bedreigde.

LIJNZAAD.

Het tweede kwartaal heeft onder invloed van verschillende factoren gestaan, die er toe bijgedragen hebben, dat de markt een tijdlang in een onzekeren toestand verkeerde. De ongunstige marge, welke voor koopers bestond — en nog bestaat — tusschen grondstof en eindproducten, was oorzaak, dat de kooplust in Europa in het begin slechts matig bleef. De Ver-

enigste Staten echter traden regelmatig als koper op en vooral toen de hoogere invoerrechten op 13 Juni een feit zouden worden, werd op ruimer schaal door Noord-Amerika in Argentinië gekocht. Daarentegen verwachtte men door dezen maatregel na dien datum een inzinking der prijzen, zoodat koopers in Europa in hun afwachtende houding volhardden.

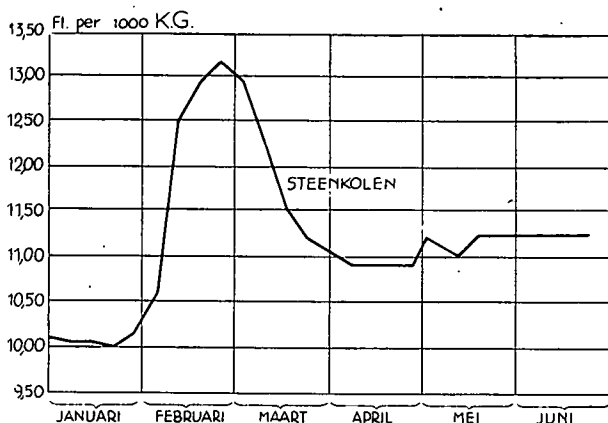

Evenwel bereikten de prijzen in het begin van Juni het laagste punt van het jaar, welke daling echter tengevolge van berichten over groote droogte in Argentinië, die de werkzaamheden voor den nieuwen oogst zeer bemoeilijkte, gevolgd werd door een aanzienlijke stijging, waardoor de prijzen tot einde Juni ca. f 30 omhoog liepen. Tot deze stijging droegen de schattingen over het nog beschikbare export-surplus in Argentinië in niet geringe mate bij; de officieele taxatie was 732.000 tons, terwijl particuliere schattingen van slechts 600.000 tons spraken. Dit overschot was kleiner dan algemeen werd verwacht.

STEENKOLEN.

Gedurende de afgelopen drie maanden hebben de kolenmarkten hetzelfde beeld vertoond als over de vorige driemaandelijksche periode gerapporteerd werd, namelijk een stijgende lijn en vastheid allerwege.

Een voelbaar tekort in Westfalen en Holland eenerzijds en de vrees voor afschaffing van den achturigen dag voor de mijnwerkers in Engeland heeft de vraag

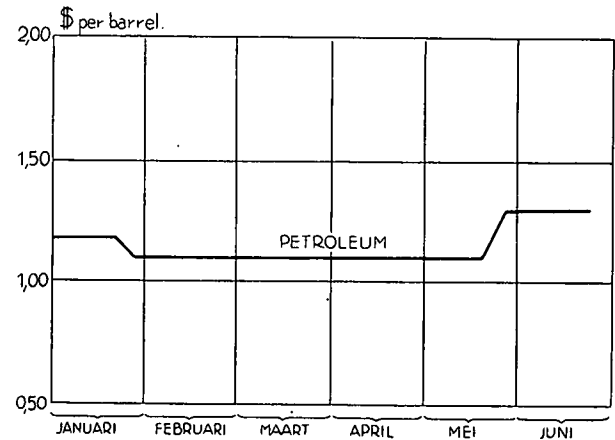
naar kolen voor aankopen op langen termijn levendig gehouden.

De stijgende prijzen voor bijna alle kolensoorten zijn er een afspiegeling van. De algemeene verwachting is, dat voor nog geruimen tijd de prijzen vast zullen blijven, indien zij niet nog verder zullen stijgen.

PETROLEUM.

De prijsverhoging voor Mid-Continent ruwolie, ingaande 20 Mei, heeft in Europa groote verrassing, en in de Vereenigde Staten levendige discussies uitgelokt. Immers, in een periode, waarin productie-

beperking de leuze, en productie-toeneming een feit was, moest de stap der groote maatschappijen, den prijs van ruwolie belangrijk te verhoogden, al werd hij met hare behoefte aan lichte olie verklaard, verbazing wekken, want de onvermijdelijke consequentie daarvan moest wel een allesbehalve gewenschte toeneming der booractiviteit zijn.

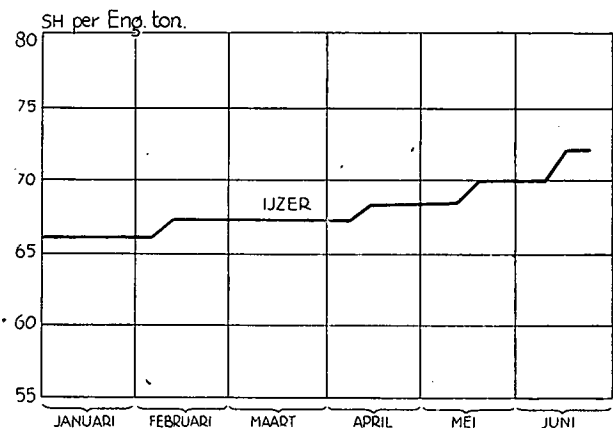
Men heeft echter ook gepoogd, de prijsverhoging daarmede te verklaren en te rechtvaardigen, dat de intrinsieke waarde der ruwe olie veel hooger was dan de daarvoor te maken prijs; al is dat zoo, dan nog blijft de vraag, of het tijdstip der verhoging goed gekozen was.

Het was te verwachten, dat de psychologische uitwerking niet al te gunstig zou zijn, terwijl reeds door de afwijzende houding van den Attorney General der V.S. tegenover de plannen tot beperking der productie een minder gunstige stemming was geschapen, en de producenten in Oklahoma tot opheffing der restrictie hadden besloten. Een nieuwe overeenkomst tot beperking der productie in Californië faalde na aanvankelijk succes; een aldaar aangenomen wet tot „conservation” van den gasdruk schijnt tot nu toe geen bijzondere uitwerking gehad te hebben, terwijl de gouverneurs-conferentie te Colorado Springs ter bespreking van een „compact” tusschen de olie-producerende staten der Unie zonder resultaat uiteenging. De productie bleef stijgen, en bereikt steeds nieuwe hoogtepunten. Zij is tegenwoordig pl.m. 300.000 barrelen per dag hooger dan het jaar gemiddelde van 1928, terwijl ook de voorraden sterk toenemen.

RUWIJZER.

Zoowel de vraag van den kant van den lokalen verbruiker als die voor den export bleef in het tweede kwartaal levendig.

Nadat evenwel een groot contract met de Schotsche gieterijen was afgesloten en zooveel mogelijk in de eerste plaats aan de buitenlandsche vraag tegemoet

werd gekomen — de ruwijzeruitvoer van de Tees in April en Mei was de grootste sinds jaren — zagen de producenten zich genoodzaakt om zich van de

markt terug te trekken en deze geheel aan den handel over te laten.

Intusschen zijn ook de handelsvoorraden vrijwel uitgeput.

Een en ander is het gevolg van het feit, dat eenzijdig de staalfabrieken — tegelijk de ruwijzerproducenten — op bijna alle hoogoven capaciteit beslag leggen voor hun eigen nog steeds groote behoefte aan ruwijzer voor de staalbereiding, terwijl anderzijds de schaarschte aan kooks en erts een uitbreiding van de productie in den weg staat.

Het resultaat van dit alles is, dat de verbruiker in het district zich thans tot Midland ijzer wendt.

De toestand van de markt vindt uitdrukking in de stijging van den prijs sinds het vorig overzicht.

Was het officieele minimum in Maart voor prompte levering 67/- en voor levering in het tweede kwartaal 68/6, thans is de — vrijwel nominale — markt-notering 72/6.

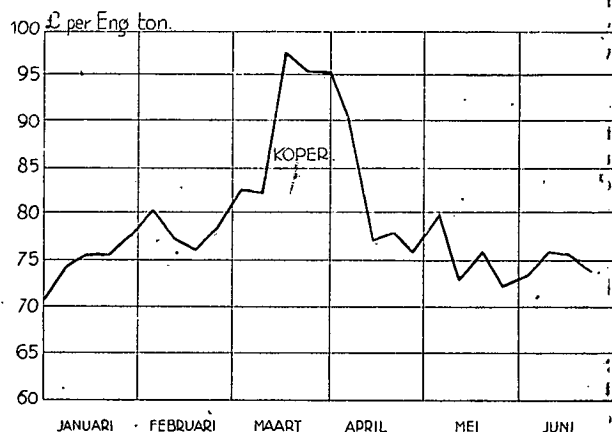
KOPER.

De kopermarkt heeft in het afgelopen kwartaal een sensationeel verloop te zien gegeven. Even snel als de prijs in de eerste drie maanden van dit jaar is gestegen, is hij daarna ook weder gedaald.

Deze enorme daling van ongeveer £ 95 per ton tot £ 75, die in de eerste twee weken van April heeft plaatsgevonden, is van de Europeesche markt uitgegaan evenals trouwens de prijsstijging in de voorafgaande maanden voor een groot deel aan de politiek van de Europeesche verbruikers is toe te schrijven, die zich slechts voor een geringen tijd gedekt hadden. Dit blijkt o.a. uit de afleveringen in het eerste kwartaal van dit jaar, die ongeveer 35 pCt. grooter waren dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar.

Tot deze prijsdaling heeft verder nog bijgedragen de vrees, dat de regeering van de Vereenigde Staten een onderzoek zou instellen naar de positie van het koperkartel in verband met de anti-trustwetgeving.

Onder deze omstandigheden was de toestand op de kopermarkt gedurende de maand April zeer onzeker en de verbruikers onwillig om meer dan de loopende behoefte te dekken ondanks de afnemende voorraden. Bovendien nam ook de speculatie een gereserveerder houding aan in verband met de zeer onoverzichtelijke situatie. Tegen het einde van de maand was een geringe verbetering te constateeren.

Het begin van Mei kenmerkte zich door een geringe prijsstijging tot ongeveer £ 80 tengevolge van de afnemende voorraden in Engeland. Bedroegen deze eind Maart nog 7.000 ton, een maand later waren zij gedaald tot ruim 3.000 ton. Hierop volgde eventueel weder een snelle prijsdaling tot ongeveer het laagste niveau van dit jaar, toe te schrijven aan geforceerde verkoopen, die ongetwijfeld verband hielden met de publicatie van de productiecijfers van Maart. De wereldproductie van koper bedroeg in die maand 192.000 short tons tegen 167.000 short tons in Februari en 178.000 short tons in Januari van dit jaar.

De markt bleef echter onrustig, vooral door geruchten over productiebeperking, die den prijs iets deden aantrekken tegen het einde van Mei. In Juni zette de geringe prijsstijging zich voort door aankopen van Europeesche verbruikers en hogere consumptiecijfers in Amerika.

In het begin van de tweede helft van de afgelopen maand brokkelden de prijzen weder af, waartoe vooral de statistische positie van het metaal aanleiding gaf. Naar verluidt heeft de Anaconda Copper Mining Co. de kopermijn van Mountain Vieux gesloten. Deze maatregel staat in verband met de restrictiepolitiek van de Amerikaanse producenten.

(Slot volgt).

BOEKAANKONDIGING. EEN ZELFSTANDIG STAATSSPOORBEDRIJF IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Onder bovenstaanden titel is van de hand des heeren Ir. W. F. Staargaard, hooftinspecteur der Staatsspoor- en Tramwegen in Ned.-Indië, een brochure verschenen, welke bij de firma G. C. T. van Dorp te Bandoeng eenige maanden geleden werd uitgegeven.

Waar de heer Staargaard zijne beschouwing met een Latijnsch citaat van Horatius aanvangt: „Si quid novisti rectius istis, candidus imperti; si non, his utere mecum”, daar meen ik te moeten voldoen aan de uitnoodiging van den schrijver, om mijne afwijkende zienswijze over het ter tafel gebrachte vraagstuk in Fraederen kring bekend te maken.

* *

Evenals vroegere geschriften van dezen leider van het grootste Indische Staatsbedrijf onderscheidt ook dit zich weder door logischen opbouw en groote helderheid van vorm, zoodat als men de juistheid der drieledige stelling:

a. de bedrijfsleiding moet grooten armslag van beweging hebben,

b. de boekhouding moet een juist inzicht geven in de bedrijfsuitkomsten, welke losgemaakt moeten worden van de algemeene landsfinanciën en,

c. in Indië is het mogelijk om organen samen te stellen; welke als vertrouwensorganen van regeerders en geregeerden, beschouwd kunnen worden, als vaststaande aanneemt, men den schrijver der brochure slechts kan bijvallen, wanneer hij de wenselijkheid betoogt de bestaande staatsspoorwegen in te brengen in een naamlooze vennootschap, waarin het Gouvernement de overwegende zeggenschap heeft.

Alvorens deze stelling nader te beschouwen, zij erop gewezen, dat het denkbeeld om de Indische Staatsspoorwegen los te maken uit het knellende staatsverband niet nieuw is. De heer Staargaard herinnert terecht aan den baanbrekenden arbeid van dr. D. Bos, welke lang na diens dood naverkte en (na tal van mislukte pogingen) leidde tot de invoering der Indische Bedrijvenwet, welke — helaas — nog niet op de S.S. toepasselijk verklaard werd. Daarnaast wijst de heer Staargaard op het verdienstelijke rapport van wijlen den heer H. J. E. Wenckebach, dat in 1914 verscheen en dat de stichting van een autonoom spoorbedrijf aanbeval, een bedrijf dus, dat over eigen financiën zou beschikken.

De heer Staargaard wil echter verder gaan en de activa der S.S. inbrengen in een naamlooze vennootschap, waarvan in bijlage 7 een schema gegeven wordt. De organisatievormen in Duitschland en België stonden hierbij den schrijver voor den geest, zonder dat deze slaafs werden nagevolgd. Het heeft echter geen zin op deze uitvoeringsbepalingen in te gaan, waar de beginselen, waarvan de heer Staargaard uitgaat, mij zeer aanvechtbaar voorkomen en dus ook de conclusiën, waartoe de schrijver komt, in algemeenen zin reeds niet onderschreven kunnen worden.

Beschouwen we het drieledige uitgangspunt.

Wat *a* betreft, het gemis aan armslag bij de tegenwoordige organisatie, zoo kan ik gereedelijk met den heer Staargaard meegaan, dat vrijheid van beweging het eerste noodige is voor een leider van een groot spoorbedrijf.

De grieven tegen het bestaande systeem, welke de heer Staargaard opsomt, laten aan duidelijkheid niets te wenschen over; het nivelleerende bezoldigingsbesluit, de knellende organisatievoorschriften, het tot in details critiseeren eener begrooting, welke geruimen tijd tevoren opgemaakt nog langen tijd na de tot-wet-wording bindend blijft, de bemoeiing van buiten het bedrijf staande organen achteraf met allerlei getroffen handelingen van meestal futielen aard, zijn inderdaad zaken, welke een krachtige leiding wel handicappen — onmogelijk maken zij haar echter niet.¹⁾ Het beheer der Staatspoorwegen door mannen als van Stipriaan Luiscius, Damme en last not least Staargaard zelf leveren daarvoor het bewijs. En al kan ik de bezwaren van den heer Staargaard geheel onderschrijven, niet gaarne zou ik voor mijn rekening de stelling willen nemen, dat wegneming op de door den schrijver aangegeven wijze geen andere moeilijkheden — waarover hieronder meer — in het leven zou roepen, welke minstens even zwaar wegen. Waar dan nog bijkomt, dat door het verlenen van grootere bevoegdheden aan de dienstleiding veel scherpe kanten, welke de tegenwoordige regeling nog bezit, afgeslepen kunnen worden.

Wat het bezwaar betreft onder *b* genoemd, zoo zij hier opgemerkt, dat tegenwoordig wel niemand het eerste deel van het uitgangspunt van den heer Staargaard zal bestrijden. Alvorens echter op grond hiervan den inbreng der SS. in een naamlooze vennootschap van koophandel aan te bevelen, zou het m.i. raadzaam zijn de resultaten af te wachten van de toepasselijk-verklaring van de Indische Bedrijvenwet op de Staatsspoor- en Tramwegen in N.-I. Wel zou deze maatregel nog geen volledige scheiding van lands- en bedrijfsfinanciën met zich medebrengen. Een open vraag is echter of dit wel gewenscht is. Of beter: het staat voor mij onomstootelijk vast dat, vooral in crisistijden — de kapitaalvoorziening van het bedrijf beter geregeld is, wanneer van het landscrediet gebruik gemaakt wordt, dan wanneer daarin voorzien moet worden door het sluiten van bedrijfsleeningen. In het algemeen gesproken is een land, vooral een koloniaal land, credietwaardiger dan een zijner bedrijven. Mijn zienswijze, welke sedert niet gewijzigd werd — zij is ook nooit bestreden — gaf ik weer op blz. 92 van mijn in 1923 verschenen boek: *Tijd- en Strijdvragen* en op blz. 43 en 119 van mijn praeadvies voor de Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken: *De Verkeersbedrijven van den Staat* (1924). Het tweede deel van de praemisse, waarvan de heer Staargaard uitging, kan ik dus niet onderschrijven.

Rest de derde stelling.

Den heer Staargaard is bekend, dat ik tegenover de mogelijkheid om een college van vertrouwensmannen — een Raad van Beheer van 7 tot 11 leden — te scheppen, zeer wantrouwend²⁾ sta. In *Tijd- en Strijdvragen* motiveerde ik mijn meening op blz. 33; schreef ook niet de heer Caspersz in zijn brochure

¹⁾ De door den heer Staargaard aangehaalde remmende factoren zouden met een groot aantal te vermeerderen zijn, ik noem het lager bezoldigen van een geheele categorie ambtenaren dan door den begrootingswetgever is goedgekeurd op grond van het feit, dat een zeer bekwame onder hen, minder dienstjaren had, dan collega's bij een geheel ander departement. Of wel het belemmeren om erkend bekwame ambtenaren tijdelijk en vast in dienst op te nemen. Deze gevallen, welke den heer St. even goed bekend zijn als aan schrijver dezes, zijn voor onbepaalde uitbreiding vatbaar.

²⁾ Zie ook mijn artikel: „De geldelijke uitkomsten van het S.S.-bedrijf in Indië” in *Economisch-Statistische Berichten* van 23 Aug. 1922, blz. 738.

„Het Djambi-ontwerp” in 1921: „Colleges om de Regeering en daarmede ook den Chef van het Departement waaronder het bedrijf ressorteert in gewichtige aangelegenheden van advies te dienen, bestaan in Indië niet en zouden daar ook zeer moeilijk te continueeren zijn, wegens het geringe aantal hiervoor geschikte personen.”

† Ook op blz. 56 en 120 van *De Verkeersbedrijven van den Staat* ontkende ik de mogelijkheid om ze op te richten. Men vergete niet, dat in landen, waar de spoorwegaanspecialiteit Aeworth, die door den heer St. aangehaald wordt, als adviseur optrad, tal van eerste klas persoonlijkheden aanwezig waren, die gaarne tijd en werkkraft beschikbaar stelden om in een beheersraad zitting te nemen, personen van standing, die het volle vertrouwen hadden van regeering, geldschieters en het groote publiek.

† Maar in Indië?

Daar gaat nagenoeg iedereen, die een zekere positie of leeftijd bereikt heeft naar Holland en zij, die nog in zaken zijnde voor een dergelijke betrekking in aanmerking zouden komen, zijn als regel overladen met werk. Nu zegt de heer Staargaard wel, dat een goede ervaring is opgedaan met de Commissie van Bijstand, welke reeds vijf jaren bestaat — ook de Secretaris der S.S., de heer L. R. Middelberg, heeft dit kort geleden nog in een artikel in het blad *Spooren Tramwegen* uiteengezet —, doch ik stel daar tegenover, dat bij de keuze der leden een zekere selectie werd toegepast in dien zin, dat de kans op conflicten van het college met de bedrijfsleiding tot een minimum werd teruggebracht. Een „deskundig” college in spoorzaken was het allerminst — hoe bekwaam de leden op eigen en algemeen gebied ook waren —, tenminste wanneer men den maatstaf aanlegt, dien de heer Staargaard op blz. 25 zijner brochure daaraan stelt. Men kan niet tegelijk bankdirecteur, leider van een scheepvaartbedrijf, thesaurier-generaal, burgemeester van een groote stad, volksraadslid al of niet vereenigd met tientallen andere bezoldigde en honoraire betrekkingen, zijn en „tegelijk in doorlopend ook mondeling contact met de bedrijfsleiding”, zoodanig dat men een steun van, doch tevens controle is op den directeur der zeldzaam-veel omvattende staatsspoormaatschappij, losgemaakt als deze is van de hiërarchie banden, die nu remmend werken ten opzichte van initiatief, maar ook ten opzichte van handelingen, welke tot schade van het bedrijf genomen kunnen worden.

Het groote bezwaar, dat ik tegen de geheele strekking van het betoog-Staargaard heb, culmineert hierin, dat m.i. te veel uit het oog verloren wordt, dat men in Indië leeft en rekening moet houden met de daar bestaande toestanden en niet met de Europeesche, welke zoo geheel anders zijn.

Elke zaak is in Indië terug te brengen tot personen, is wel eens gezegd. Terecht. Zonder een Raad van Beheer, die werkelijk als *vertrouwensorgaan* kan gelden, geen naamlooze vennootschap, zelfs al beschikt men voor directeuren over bedrijfsleiders als de heer Staargaard. Het bezwaar, dat men een dergelijk college in Indië niet kan samenstellen, weegt zoo zwaar, dat ik de uit stelling *a* voortvloeiende voordeelen, daar niet voor zou willen inruilen.

Wil men in de *richting* gaan, welke de heer Staargaard aanduidt, dan is dunkt mij spoedige toepasselijk-verklaring der Indische Bedrijvenwet op de S.S. en Tr. gewenscht en desnoods, maar dan als uiterste grens het stichten van een autonoom bedrijf in den zin als door den heer Wenckebach in 1914 aanbevolen werd. M.i. is het echter de vraag of dit laatste zelfs wel gewenscht is. Kunnen de thans te knellend geoordeelde banden niet losser geknoopt worden? Mij dunkt van wel. In de laatste jaren is men in dit opzicht reeds vrij ver gegaan.

Een beheersvorm, die iederen bedrijfsleider bevredigt, is niet te vinden. Het is dus te begrijpen, dat

de heer Staargaard, die meent dat een intensief beheer slechts op de door hem aangegeven wijze is te bereiken, naar verbetering zoekt en de richting aangeeft, waarin naar zijne meening zal moeten worden gekoerst. Het is de groote verdienste van de brochure-Staargaard, dat het doel en de middelen om daartoe naar schrijvers overtuiging te geraken, scherp worden aangegeven. Op gronden ontleend aan een langjarig dienen bij de Staatsspoorwegen in Indië — welk bedrijf mij niet minder lief is dan aan den heer Staargaard — meen ik echter het aangegeven middel op practische overwegingen te moeten ontraden. Voor een ingrijpenden maatregel als de heer Staargaard aanbeveelt, zijn de Indische toestanden nog niet rijp en daarom zal van het plan voorloopig wel niets komen. Het is zoo volkomen juist wat Mr. van Gijn in een praeadvis voor de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek schreef: „Het komt mij voor, dat de puzzle om den Staat niet den Staat te doen zijn, als het geldt beheer van Staatsbedrijven, nog wel lang op een oplossing wachten zal.”

Als een oplossing van het moeilijke probleem, dat al zoo veel knappe koppen zich gesteld hebben, om de voordeelen van staatsexploitatie van spoorwegen tot hun recht te laten komen met uitschakeling van de daaraan verbonden nadeelen, kan n.m.b.m. de methode-Staargaard niet dienen. Hoe verdienstelijk de toekomstplannen op zichzelf ook zijn uitgewerkt en hoe smakelijk zij worden opgediend. S. A. REITSMA.

Utrecht, 15 Juni 1929.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.
OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	29 Juni	24/29 Juni	17/22 Juni	10/15 Juni			
Amsterdam							
Partic. disc.	5 3/8	5 1/4-3/8	5 1/16-5/16	5 1/4-5 1/16	4-3/8	3 9/16-5/8	3 1/8-3/16
Prolong.	—	4 3/4-5 1/2	5-1 1/2	5-5 1/2	4-1 1/2	3 9/16-4	2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld	5-6 1/2	3 1/2-6 1/2	4-5 1/4	3 3/4-4 3/4	3-6	2 1/2-5 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	5 3/8-7 1/8	5 1/16-7 1/16	5 1/32-3/8	5 1/4-3/16	3 9/16-15/16	4 5/16	2 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld	9-11 1/2	6 1/2-11 1/2	6 1/4-8 1/2	6-9	5-10	4-10	—
Partic. disc.							
30-55 d...	7 1/2	7 1/2	7 1/2	7 1/2	6 3/8-3/4	5 7/8-6	—
56-90 d...	7 1/2	7 1/2	7 1/2	7 1/2	6 3/4-7 1/8	5 7/8-6	2 1/8-1/2
Waren-							
wchsel.	8 1/4-8 1/2	8 1/4-8 1/2	7 3/4-8 1/2	8-1 1/2	7	6-1 1/2	—
New York							
Daggeld 1)	10-1 1/4	10-1 1/4	7-1 1/4	7-1 1/4	6 1/2-8 1/4	4 1/2-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Part. disc.	5 1/2	5 1/2	5 1/8-5 1/2	5 1/8-5 1/2	4 1/4	—	—

1) Koers van 28 Juni en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.
KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
25 Juni 1929	2.49	12.07 1/2	59.35	9.74	34.58 1/2	99 3/4
26 „ 1929	2.49 1/8	12.07 1/2	59.35 1/2	9.74 1/4	34.59 1/2	99 3/4
27 „ 1929	2.49 1/8	12.07 1/2	59.36	9.74 3/8	34.61	99 3/4
28 „ 1929	2.49 1/8	12.08	59.36 1/2	9.75 1/2	34.61	99 3/4
29 „ 1929	2.49 1/8	12.07 1/2	59.37 1/2	9.75	34.61	99 3/4
1 Juli 1929	2.49 1/16	12.07 1/2	59.33 1/2	9.74 1/4	34.60	99 3/4
Laagste d.w. 1)	2.48 15/16	12.07	59.30	9.72	34.56	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.49 3/16	12.08 3/4	59.43	9.76 1/2	34.63	100
24 Juni 1929	2.49 1/16	12.07 1/8	59.42	9.74 1/2	34.57 1/2	99 3/4
17 „ 1929	2.49 1/8	12.07 1/8	59.40	9.74	34.57 1/2	99 3/4
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
25 Juni 1929	47.93	35.—	7.38	1.49	13.03	35.23
26 „ 1929	47.92	35.02 1/2	7.38 1/2	1.48	13.03	35.24
27 „ 1929	47.94	35.02 1/2	7.38	1.48	13.03	35.25
28 „ 1929	47.93	35.05	7.38	1.48	13.03 1/2	35.28
29 „ 1929	47.93	35.05	7.38	1.48	—	—
1 Juli 1929	47.92 1/2	35.02 1/2	7.37 1/2	1.48	13.03	35.54
Laagste d.w. 1)	47.89	34.92 1/2	7.35	1.46	13.01	35.10
Hoogste d.w. 1)	47.96	35.05	7.41	1.52	13.07	35.65
24 Juni 1929	47.94	35.02 1/2	7.38	1.49	13.03	35.25
17 „ 1929	47.91 1/2	35.—	7.37 1/2	1.47 1/2	13.06	35.47 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	7.38	1.48	13.09	48.—

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
25 Juni 1929	66.75	66.32 1/2	66.37 1/2	6.26	104 3/8	2.47
26 „ 1929	66.75	66.32 1/2	66.37 1/2	6.26	104 1/8	2.46 7/8
27 „ 1929	66.77 1/2	66.35	66.40	6.26	104 1/8	2.47
28 „ 1929	66.77 1/2	66.36	66.40	6.26	104 5/8	2.47
29 „ 1929	66.77 1/2	66.35 1/2	66.37 1/2	6.26	104 1/2	2.47
1 Juli 1929	66.75	66.35	66.37 1/2	6.27 1/2	104 9/10	2.46 7/8
Laagste d.w. 1)	66.67 1/2	66.27 1/2	66.30	6.22 1/2	104 1/4	2.46 3/8
Hoogste d.w. 1)	66.80	66.40	66.42 1/2	6.30	104 1/8	2.47 1/8
24 Juni 1929	66.75	66.32 1/2	66.37 1/2	6.26	104 3/8	2.47 1/16
17 „ 1929	66.70	66.35	66.37 1/2	6.26	104 1/4	2.47
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26 1/2	105 1/4	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
1) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/8 en 7.21 1/2.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Juli 1929 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.07 1/2	%
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.33 1/2	7 1/2
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.74 1/2	3 1/2
Brussel *) §)	100 Belga	34.59	34.60	4
Luxemburg	100 Franc	48.—	6.92	—
Zürich *)	100 „	48.—	47.92 1/2	3 1/2
Praag *)	100 Kronen	7.37 1/4	7.37 1/2	5
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.—	7 1/2
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.42 1/2	8
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	9 1/2
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	9
Belgrado	100 Dinar	4.379	4.37 1/2	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.20 1/2	—
Athene	100 Drachme	3.23	3.22 1/2	9
Milaan *)	100 Lira	13.09	13.03	7
Madrid *)	100 Peseta	48.—	35.54	5 1/2
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.11 1/2	8
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.34	5 1/2
Oslo *)	100 „	66.67	66.36	5 1/2
Stockholm *)	100 „	66.67	66.77	4 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	54.65	—
Warschau	100 Loty	27.91	27.90	9
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.90	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	47.90	6-7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.70	7 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	6.26	7
Moskou	Tjerwonets	12.80	12.85	—
	(10 Roebel)			
Danzig	100 Gulden	48.42	48.30	6
Amerika.				
New-York *)	\$	2.4878	2.49 1/8	5
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.47	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	1.19 1/4	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 1/2	1.04 1/2	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.9080	0.90 1/2	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 3/4	0.29 1/2	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.30 1/2	6 1/2-7 1/2
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.39 1/2	7
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.49	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 3/4	10.27	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.42	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 3/4	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.977	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	1.16	0.62	—
Guatemala	Quetzal	2.48 3/4	2.48 3/4	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 1/2	2.45 3/8	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.22	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.90	5
Batavia	Gulden I.C.	1.—	0.99 1/2	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	1.10	5.48
Hong Kong	Dollar	—	1.208	—
Shanghai	Tael	—	1.46	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.39 5/8	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.21	—
Bangkok	Baht	1.10	1.12 1/2	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.23 5/8	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.04 3/4	5 1/2
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.39	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	11.99	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	11.99	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. §) 1 Belga = 5 frank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaalsaldo
29 Juni 1929	183.800		304.900	47.500	42.840
22 " 1929	182.900		304.700	43.500	43.620
15 " 1929	183.400		306.800	39.700	44.080
1 Juni 1929	161.825	23.833	302.386	37.358	49.297
25 Mei 1929	161.820	22.266	300.369	34.105	50.297
18 " 1929	162.203	22.117	305.061	28.689	50.820
11 " 1929	162.043	21.568	307.847	31.093	48.035
30 Juni 1928	173.907	15.241	310.741	49.515	45.045
2 Juli 1927	184.878	24.219	316.975	59.637	134.316
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Discontos	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekking-percentage
29 Juni 1929		160.200		***	52
22 " 1929		155.200		***	53
15 " 1929		149.700		***	53
1 Juni 1929	9.128	27.273	87.086	37.940	55
25 Mei 1929	8.358	26.042	81.308	41.560	55
18 " 1929	7.968	25.970	76.105	42.346	55
11 " 1929	8.300	25.854	77.746	44.306	54
30 Juni 1928	15.218	20.536	83.986	58.619	53
2 Juli 1927	14.123	26.033	75.823	54.198	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ³⁾ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.)

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Departm.	Disc. and Advances	Other Securities	Securities
26 Juni 1929	160.207	362.733	56.344	26.988	23.237	
19 " 1929	163.501	360.304	62.166	7.596	24.756	
12 " 1929	164.211	362.059	61.183	5.675	21.007	
5 " 1929	163.851	361.577	61.392	6.215	21.000	
29 Mei 1929	163.270	360.107	62.361	8.151	22.423	
22 " 1929	162.747	362.364	59.627	6.916	20.119	
27 Juni 1928	172.287	362.364	136.256	60.868		
22 Juli 1914	40.164		29.317	33.633		

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dekking-perc. ²⁾
			Bankers	Other Accounts		
26 Juni '29	38.552	24.714	67.420	36.159	57.474	44,29/32
19 " '29	35.402	21.263	56.237	35.555	63.197	55,1/32
12 " '29	36.212	10.581	61.100	35.523	62.152	57,7/32
5 " '29	43.107	8.511	70.347	35.946	62.274	54,7/32
29 Mei '29	40.032	24.341	56.349	35.269	63.163	54,13/32
22 " '29	38.487	15.300	57.507	35.315	60.384	55,13/32
27 Juni '28	30.779	23.873		105.593	55.781	43
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op biz. 1080 en 1081. ²⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
21 Juni '29	36.617	632	7.255	24.836	18.435	2.355	3.200
14 " '29	36.610	632	7.440	24.827	18.434	2.415	3.200
7 " '29	36.603	730	7.513	25.171	18.423	2.429	3.200
31 Mei '29	36.596	732	7.805	24.229	18.407	2.444	3.200
21 Juni '28	5.543	343	63	1.714	15	1.897	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
21 Juni '29	5.769	1.974	62.971	5.357	6.053	6.804
14 " '29	5.769	1.648	63.141	5.525	6.192	6.313
7 " '29	5.769	1.522	63.486	5.285	6.296	6.736
31 Mei '29	5.769	3.322	64.316	5.037	6.394	7.176
21 Juni '28	—	31.305	58.882	9	—	7.371
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. ²⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deveizen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
22 Juni 1929	1.764,3	59,1	330,7	2.427,1	92,6
15 " 1929	1.764,3	59,1	318,5	2.555,5	125,8
7 " 1929	1.764,4	59,1	308,5	2.758,6	113,4
31 Mei 1929	1.764,5	59,1	299,1	2.860,0	254,8
23 " 1929	1.764,6	59,1	146,5	2.403,4	97,2
23 Juni 1928	2.062,2	85,6	245,3	1.860,9	27,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
22 Juni 1929	92,9	480,1	4.068,7	579,2	316,0
15 " 1929	92,9	471,5	4.191,8	602,6	319,9
7 " 1929	92,9	491,7	4.372,5	632,1	310,3
31 Mei 1929	92,9	458,7	4.606,4	628,2	307,6
23 " 1929	92,9	589,5	4.006,2	642,3	300,5
23 Juni 1928	94,0	616,9	3.906,7	512,7	208,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 22, 15, 7 Juni, 31, 23 Mei '29, 23 Juni '28, resp. 29; 19; 41; 7; 63; 58 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data	Goud							Circulatie	Rekg. Crt.	
Data	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.	Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Schatkist	Partic.	
									Schatkist	Partic.
27 Juni 1929	1003	460	—	727	59	—	2.482	43	66	
20 " 1929	1000	456	44	730	48	342	2.450	34	92	
13 " 1929	999	460	44	733	51	342	2.474	10	100	
6 " 1929	981	477	44	737	46	342	2.476	33	74	
30 Mei 1929	963	491	44	744	55	345	2.498	12	90	
28 Juni '1928	799	466	—	568	43	—	2.102	24	144	

¹⁾ 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herd. v. d. member banks	In de open markt gekocht
12 Juni '29	2.875,8	1.384,9	149,6	933,9	114,1
5 " '29	2.844,0	1.371,5	141,4	977,4	112,7
29 Mei '29	2.823,8	1.382,1	146,2	988,2	117,9
22 " '29	2.841,9	1.379,7	166,2	904,4	138,0
15 " '29	2.838,1	1.394,2	173,4	914,6	146,1
8 " '29	2.840,9	1.372,0	171,3	962,0	157,2
13 Juni '28	2.580,4	1.189,7	153,6	1.042,9	240,4

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dekkings-perc. ¹⁾	Algem. Dekkings-perc. ²⁾
12 Juni '29	169,9	1.644,2	2.376,2	157,9	71,5	75,2
5 " '29	147,3	1.647,4	2.365,8	157,5	70,8	74,4
29 Mei '29	144,6	1.653,7	2.331,2	156,4	70,8	74,5
22 " '29	153,3	1.639,6	2.324,5	156,3	71,6	75,9
15 " '29	155,8	1.646,7	2.365,5	156,3	70,7	75,1
8 " '29	149,5	1.663,7	2.389,2	156,2	70,0	74,3
13 Juni '28	223,3	1.605,4	2.436,1	139,7	63,8	67,6

¹⁾ Verhouding totaalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totaalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Discontos en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
5 Juni '29	663	16.337	5.779	1.679	19.757	6.761
29 Mei '29	680	16.202	5.798	1.617	19.655	6.765
22 " '29	614	16.187	5.818	1.647	19.698	6.789
15 " '29	—	—	—	—	—	—
8 " '29	684	16.256	5.841	1.682	19.874	6.771
6 Juni '28	641	15.851	6.653	1.762	20.650	6.990

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.**GRANEN.**

2 Juli 1929.

Nadat de prijzen voor Juli-tarwe aan de termijnmarkt te Chicago aan het begin van Juni tot onder een dollar waren verlaagd ten gevolge van de groote voorraden van den ouden oogst en de vooruitzichten van den nieuwen oogst, welke een groote opbrengst deden verwachten, zijn de prijzen aan die termijnmarkt bijna geregeld gestegen. In de afgelopen week trad op sommige dagen in verband met de weersomstandigheden eenige verlaging in, welke echter meestal niet groot en niet van langen duur was. Vergeleken bij een week geleden, was het slot voor den Juli-termijn gisteren $\frac{1}{2}$ d.c. per 60 lbs. hooger.

Een der eerste aanleidingen tot de verhooging in Juni was het aannemen door de Amerikaanse volksvertegenwoordiging van de wet tot steun van de boeren. Het ligt niet in de bedoeling van deze wet om tarwe te koop en, doch om langs andere wegen te komen tot een verbetering der prijzen. De gevolgen van deze staatsinmenging zijn niet uitgebleven, hoewel geen verdere verhoogingen intraden, toen de wet eenmaal was aangenomen.

De tweede reden van de verhooging der tarweprijzen bestaat in de vooruitzichten van den nieuwen oogst, zowel in de Vereenigde Staten als in Canada. De groote voorraden van den ouden oogst en de goele vooruitzichten van den nieuwen oogst van wintertarwe, welke eenigen tijd geleden op 635.000.000 bushels werd geraamd, hadden de prijzen sterk doen verlagen. De oude voorraden zijn, hoewel niet onaanzienlijk afgenomen, nog zeer groot, doch van den nieuwen oogst zijn de verwachtingen niet meer zoo gunstig als ze waren. Met het binnenhalen daarvan is men druk bezig onder gunstige weersomstandigheden, doch in verscheidene gebieden geven de opbrengsten reden tot teleurstelling. In de Noordelijke streken is het weder droog en bestaat groote behoefte aan regen. Ook in Canada is dit in vele streken het geval. De berichten uit Canada zijn trouwens tegenstrijdig, want ook wordt uit vele streken regen gemeld. Het schijnt echter wel, dat daar, waar regen gevallen is, behoefte aan meer regen bestaat en dat in de droge gebieden zware regens zijn gewenscht. De Canadeesche tarwepool heeft rapporten uit de voornaamste tarwe verbouwende gebieden van Canada gepubliceerd, volgens welke rapporten geen recordoogst mag worden verwacht.

Van particuliere zijde werden in de afgelopen week schattingen van de Canadeesche tarwe-opbrengst gegeven van 360 tot 400.000.000 bushels. In het vorige jaar bedroeg de opbrengst 533.571.700 bushels. In de Vereenigde Staten raamt men nu de opbrengst van wintertarwe op 609.000.000 bushels, van zomertarwe op 267.000.000 bushels.

In Argentinië is men bezig met het ploegen en uitsaaien van tarwe en voor een groot gedeelte zijn deze werkzaamheden verricht. Gedurende geruimen tijd zijn uit Argentinië klachten gehoord over te groote droogte, welke het tot ontkiemen geraken vertraagde, doch sedert kwamen berichten binnen over matigen regenval, waardoor de toestand verbeterde. Ook in Australië, waar het geruimen tijd droog was, is sedert regen gevallen; meer is echter zeer gewenscht.

De ontwikkeling van de te veld staande tarwe in Europa geeft over het algemeen reden tot tevredenheid, hoewel op sommige plaatsen de nadelige gevolgen van den laatsten strengen winter merkbaar zijn. In Italië en Spanje is men begonnen met het binnenhalen van den oogst en de eerste berichten over de uitkomst luiden over het algemeen gun-

stig. In Frankrijk is de toestand ten gevolge van warm weder na regen verbeterd. Alleen in het Noorden en het Oosten is men niet zeer tevreden. In de Noordelijke staten van Europa was het weder gunstig voor de ontwikkeling der planten en hoort men weinig meer van vorstschade of achterstand ten gevolge van den winter. Wel is dit het geval in Hongarije en in verschillende Balkanstaten, waar belangrijke schade is aangericht door de groote koude en de tarwe opbrengsten verwacht worden kleiner te zijn dan in het vorige jaar. Overigens staat de tarwe er ook in die landen goed voor. De stemming voor tarwe was over het algemeen in de afgelopen week vast en groote zaken kwamen tot stand. Duitschland was vooral kooper van zeer spoedig verwachte partijen, daar het invoerrecht van tarwe met ingang van 10 Juli wordt verhoogd. Koopers hebben er dus groot belang bij partijen te koop en, welke vóór 10 Juli nog tegen betaling van het oude lagere invoerrecht in Duitschland kunnen worden ingevoerd. Ook andere landen echter traden sterk als koopers op. Vooral in Plata-tarwe werden naar het continent groote contracten afgesloten. Aan de termijnmarkt te Winnipeg was de loop der prijzen ongeveer dezelfde als te Chicago; op sommige dagen eenige verlaging, doch deze werd later meer dan ingehaald. Vergeleken bij een week geleden, waren de prijzen voor Juli $2\frac{1}{2}$ d.c. per bushel hooger, voor October $4\frac{1}{2}$ d.c. Op Maandag was de termijnmarkt te Winnipeg gesloten.

In Argentinië ondergingen in het begin der week de prijzen een kleine verlaging om daarna weer regelmatig te stijgen tot ze te Buenos Aires voor Juli 25 cents per 100 KG. en te Rosario 30 cents per 100 KG. hooger waren. Op Zaterdag waren de Argentijnsche markten gesloten en gisteren stegen de prijzen te Buenos Aires nog 15 cents, terwijl zij te Rosario onveranderd bleven.

De verschepingen van tarwe blijven ruim en vooral de groote verschepingen door Argentinië trekken de aandacht.

De prijzen voor rogge zijn, nadat ze belangrijk waren gestegen, in de eerste helft der afgelopen week weer eenigszins gedaald, doch daarna is een reactie ingetreden en is de verlaging weer ingehaald. Geregeld zijn zaken in Noord-Amerikaansche rogge tot stand gekomen, vooral op spoelinge aflading. Ook voor Argentijnsche rogge bestond geregeld vraag. In het begin der afgelopen week werden ook zaken gedaan in zware Hongaarsche rogge, doch de prijzen voor deze soort zijn sterk verhoogd, welke verhoogde prijzen koopers niet geneigd waren te betalen. De vooruitzichten van den nieuwen rogge-oogst in Duitschland zijn zeer goed en men heeft alle vertrouwen in een groote opbrengst. Verder Oostelijk in Oostenrijk en Hongarije zijn de vooruitzichten echter niet zoo gunstig.

De stemming voor maïs was in de afgelopen week zeer vast en tot regelmatig stijgende prijzen zijn groote contracten afgesloten. Aan de termijnmarkt te Buenos Aires stegen de prijzen voor Juli en Augustus 30 cents per 100 KG. Te Rosario bedroegen de verhoogingen voor Juli 25 cents per 100 KG. en voor Augustus 20 cents per 100 KG. Door afladers van Platamaïs zijn de prijzen in Europa meer verhoogd dan de verhoogingen aan de Argentijnsche termijnmarkten zouden doen vermoeden. Zij waren in staat sterk verhoogde prijzen te maken ten gevolge van de levendige vraag, welke gedurende de afgelopen week in bijna alle maïs importeerende landen van West-Europa bestond. Gedeeltelijk ontstond deze levendige vraag ten gevolge van het dekken door importeurs van vroeger afgesloten zaken, voor een ander gedeelte was ze echter ook

INDUSTRIEEL DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 13.400.000.—

Financiering van den afzet van industrieele producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Juni 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	23/29 Juni 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	70.407	839.569	1.043.804	5.703	64.137	41.562	903.706	1.085.366
Rogge	3.004	107.603	112.060	—	—	—	107.603	112.060
Boekweit	—	11.974	10.714	—	—	—	11.974	10.714
Maïs	6.955	347.463	464.946	1.764	100.620	106.601	448.083	571.547
Gerst	9.535	206.586	170.464	210	1.731	3.540	208.317	174.004
Haver	6.986	108.468	90.099	—	2.746	210	111.214	90.309
Lijnzaad	5.198	90.254	102.905	8.456	197.248	176.600	287.502	279.505
Lijnkoek	8.851	120.447	98.062	—	250	1.184	120.697	99.246
Tarwemeel	2.638	45.799	60.826	543	15.853	21.213	61.652	82.039
Andere meelsoorten	133	9.046	5.736	—	—	—	9.046	5.736

een gevolg van de verbeterde consumptie. Gedurende geruimen tijd hebben vele maïsverbruikers gemeend, dat de prijzen voor maïs niet zouden stijgen, omdat de prijzen voor tarwe zeer laag stonden, en groote maïsverschepingen van Argentinië plaats vonden. Dientengevolge werd door de consumptie gedurende geruimen tijd weinig maïs gekocht. Toen onlangs bleek, dat de in de destinatiehavens aankomende groote hoeveelheden maïs gemakkelijk haar weg naar de verbruikers vonden en geen voorraden van be tekenis in de aankomsthavens werden gevormd en toen ook de prijzen van tarwe niet omvangrijk opliepen, werd de vraag beter, zoodat flinke omzetten tot stand konden komen tot de verhoogde prijzen.

Argentinië gaat voort op ruime schaal maïs naar Europa uit te voeren. Voorloopig zal Argentinië het eenige land blijven, vanwaar maïs in groote hoeveelheden wordt verscheept. Zuid-Afrika speelt, wat maïs betreft, een zeer onbelangrijke rol. De laatste schatting van den nieuwen maïs-oogst in Zuid-Afrika bedraagt 7.770.000 quarters. De voorlaatste schatting bedroeg 7.950.000 qrs. en de laatste officiële schatting van het vorig jaar 7.900.000 qrs. Berichten over den nieuwen maïs-oogst in Roemenië luiden gunstig. In verband met de vooruitzichten van dit oogenblik kan men in het late najaar en het volgend voorjaar maïsverschepingen uit Roemenië verwachten. Nu reeds zijn eenige zaken tot stand gekomen in Donaumais, te verschepen in November en December, doch sedert hebben verkoopers zich teruggetrokken.

Ook voor gerst was de stemming gedurende de afgelopen week zeer vast en de prijzen voor alle gerstsoorten ondergingen aanmerkelijke verhoogingen. Amerikaansche gerst werd door afladers niet op ruime schaal aangeboden en de aanbiedingen, welke werden gedaan, vonden gemakkelijk koopers. De oogstvooruitzichten in de Vereenigde Staten en in Canada worden niet als onverdeeld gunstig beschouwd, daar het in beide landen te droog is. Aan den Donau zijn van den ouden oogst nog voorraden gerst aanwezig, waarvan geregeld kleine verschepingen plaats vinden, vooral naar Noord-Duitschland. De vooruitzichten van den nieuwen oogst in Roemenië zijn zeer gunstig en van particuliere zijde wordt voorspeld, dat een exportsurplus van 4.500.000 qrs. aanwezig zal zijn. De verschepingen van den laatsten oogst uit Roemenië bedroegen ongeveer 2.300.000 qrs. Ook van Marokko gerst worden geregeld aanbiedingen gedaan en ook voor deze gerstsoort zijn de prijzen gedurende de afgelopen week gestegen. Aan de termijnmarkt te Winnipeg, waar in het begin der afgelopen week de prijzen eenigszins daalden, trad een herstel in en was het slot 1 d.c. per 48 lbs. hooger.

Voor haver bestond goede vraag, vooral voor verschillende Canadeesche soorten. In het begin der week daalden de prijzen vrij aanzienlijk en werden tot de verlaagde prijzen flinke contracten afgesloten. Toen daarna weer eenige verhooging aan de termijnmarkt te Winnipeg intrad en ook afladers hunne prijzen verhoogden, werd de vraag minder. Vergelijken bij een week geleden, was de Julitermijn te Winnipeg ongeveer $\frac{1}{4}$ d.c. per 32 lbs. lager, de Octobertermijn $\frac{1}{2}$ d.c. per 32 lbs. hooger.

SUIKER.

De betere toon op de Europeesche en Amerikaansche markten, welke onlangs intrad, kon zich ook deze week handhaven, zonder tot belangrijke prijsfluctuaties aanleiding te zijn.

In Amerika bleef de prijs voor ruwsuiker de afgelopen week 1.13/16 d.c. c. & fr. New York op basis van Cuba-suiker. De afdoeningen beliepen ongeveer 60.000 tons.

Op de New Yorksche termijnmarkt zakten de prijzen even in om zich daarna weder spoedig te herstellen en op iets hogere noteringen dan bij opening te sluiten. Het prijsverloop was als volgt:

	Sp. C.	Juli	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
Slot voorafg. week	3.52	1.75	1.84	1.93	2.01	2.09
Opening verslagweek	3.58	1.78	1.87	1.96	2.04	2.12
Slot verslagweek	3.64	1.80	1.91	2.03	2.10	2.16

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 52.000 tons, de versmeltingen 67.000 tons tegen 58.000 tons in 1928 en de voorraden 698.000 tons tegen 545.000 tons

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 22 Juni..	5.156.000	4.037.833	4.508.620
Consumptie	62.254	73.346	62.000
Weekontv. afscheephavens...	50.278	27.383	36.857
Totaal sedert 1 Jan.	4.092.778	2.975.550	3.349.434
Weekexport	66.318	55.974	73.622
Totale export sedert 1 Jan. ...	2.743.409	1.794.959	2.164.516
Voorraad afscheephavens.....	1.371.317	1.185.970	1.198.184
Voorraad binnenland	979.020	988.937	1.091.186
Aantal werkende fabrieken..	—	—	—

Naar Engeland werden de afgelopen week weder een 50/60.000 tons Cubasuiker verkocht tot Sh. 8/7½ en Sh. 8/9 cif. Europa.

Op de Londensche termijnmarkt trokken — in tegenstelling met New York — de prijzen aanvankelijk aan, om daarna weder in te zakken tot ongeveer openingsnoteringen.

Het slot op de Ruwsuikermarkt was als volgt:

Juli	Sh. 8/-	Dec.	Sh. 8/6
Aug.	" 8/-	Maart	" 8/9½
Sept.	" 8/0½	Mei	" 9/0½

Raffinadeurs verhoogden deze week hunne prijzen met 3 d. voor alle posities.

F. O. Licht publiceert zijne derde raming van het biet-areal in Europa voor 1929/30, welke geheel onveranderd is gebleven in vergelijking met zijne vorige raming. Van Rusland waren nog steeds geen officiële gegevens voorhanden, zoodat volstaan wordt met de eerste raming van 759.000 H.A. Het totaal voor Europa zonder Rusland bedraagt dus 1.866.000 H.A.

Op Java verkocht de V.I.S.P. nog eene kleine partij Hoofdsuiker No. 16 en h. uit oogst 1929 tot f 10.50. De markt voor tweedehandssuiker was stil en lusteloos.

Het rendement van 121 fabrieken bedroeg per 30 Juni ca. 1 pCt. meer dan het vorig jaar terwijl de rietopbrengst in eenige districten nogal tegenvalt.

Hier te lande opende de termijnmarkt in goed prijs-houdende stemming, terwijl prijzen langzaam aantrokken. Evenals in Amerika trad ook hier eene reactie in, welke echter spoedig door een herstel werd gevolgd. De laatste noteringen waren: Aug. f 12½; Dec. f 13.—; Mrt. f 13½ en Mei f 13½, alles geboden met f ½ hogere vraagprijzen. De omzet bedroeg deze week 3250 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons.
Manchester, d.d. 26 Juni 1929.

De Amerikaansche katoenmarkt heeft wederom een kalme week doorgemaakt. Prijzen zijn vast geeweest, daar de dagelijkse fluctuaties slechts weinig varieeren, terwijl zij in totaal een stijging van 15 punten bij een week gelede aangaven. De berichten over den groeienden oogst zijn over het algemeen gunstig, doch weerberichten kunnen gedurende de eerstkomende maanden nog zeer veel invloed uitoefenen. Men zegt, dat de Egyptische oogst nog voldoende voortgang maakt; prijzen zijn flauwer geworden; F.G.F. Sakellaridis noteerde de vorige week in Liverpool 5.75 d., een cijfer, dat wij sedert 12 Mei 1927 niet gezien hebben. Locoverkopen in Liverpool daalden de vorige

week tot 40.000 balen, waarvan 24.430 balen Amerikaanse, terwijl in het restant de meeste soorten goed vertegenwoordigd waren.

In de Amerikaanse garenmarkt gaat over het algemeen weinig om. De vraag naar grove nummers is zeer gering. In medio nu, zoowel twist als weft, beperkt de handel zich voornamelijk tot kleine hoeveelheden, daar biedingen voor groote kwanti over het algemeen aan den lagen kant waren. Enkele flinke partijtjes fijnere twist zijn voor het Continent verkocht. In bundels gaat over het algemeen slechts zeer weinig om, daar de exportvraag grootendeels afwezig is. Ervaringen van Egyptische spinners loopen nogal uiteen. De meeste producenten rapporteren slechts kleine verkoopen, doch staat daar tegenover, dat enkele flinke hoeveelheden coops voor naaigarens verkocht zijn, alsook fijnere nummers voor getwijnde garens voor weven. Dit is echter niet algemeen en de totaal onzeker is beneden het normale. Op jl. Vrijdag besloten de werkgevers in het Lancashire-district, zoowel spinners als wevers, de werklieden over een maand een loonsverlaging van 25 pCt. van de „listprijzen” aan te kondigen, wat gelijk is met ca. 12.82 pCt. op de huidige loonen. Deze beslissing, die genomen werd voordat de beide organisaties gestemd hadden, veroorzaakte wel eenige verwondering. Het blijft nu te bezien, welke stappen de werknemers zullen ondernemen. Gisteren was er een vergadering van de Legislative Council van de „United Textile Factory Workers Association”. Men schijnt wel de uitnoodiging van de „Employers” te zullen aannemen om in een gecombineerde vergadering den toestand te bespreken, terwijl de algemeene houding van werknemers oppositioneel zal zijn.

In de doekmarkt hebben wij wederom weinig nieuws meegemaakt. Daar staat tegenover, dat er eenige verbetering valt te bespeuren door het betere politieke nieuws van China en gunstigere berichten van Indië wat de Monsoon betreft; de vraag is eenigszins toegenomen. Daar staat tegenover, dat wij de industriële positie van Lancashire onder het oog hebben te zien, die koopers over de geheele wereld veel zorgen baart. Het is wel jammer, dat juist in een tijd, waarin koopers toch al zenuwachtig zijn, de markt den invloed ondervindt van gepraat over een staking, die misschien in het geheel niet zal uitbreken. Dit veroorzaakt bij koopers een gevoel van onzekerheid, die slechts nadeelig op zaken kan werken. Noteeringen zijn grootendels onveranderd, hoewel met biedingen in hand men hier en daar nog wel wat bereiken kan. Er zijn echter nauwelijks voldoende zaken om zich een goed idee van huidige prijzen te vormen.

Liverpoolnoteeringen Oost. koersen 18 Juni 25 Juni
19 Juni 26 Juni T.T. op Br.-Indië $1/5 \frac{3}{4}$ $1/5 \frac{3}{4}$
F.G.F. Sakellaridis 16,40 15,95 T.T. op Hongkong $1/11 \frac{1}{4}$ $1/11 \frac{1}{4}$
G.F. No. 1 Oomra 6,45 6,60 T.T. op Shanghai $2/4 \frac{1}{4}$ $2/4$

KOFFIE.

De stemming aan de koffiemarkt bleef in de afgelopen week onveranderd kalm en in de prijzen van de verschillende productielanden kwam slechts onbeduidende verandering. In Brazilië liepen de kost- en vracht-aanbiedingen bij de meeste afladers nog een fractie terug, en Nederlandsch-Indië was met de cif-prijzen der goedkope ongewassen Robusta-soorten een fractie lager, met die der betere ongewassen Robusta's daarentegen eer iets hooger. De gewassen Robusta f.a.q., die in eenigszins dezer maand voor prompte verscheping nog 50 ct. cif. gold, wordt op het oogenblik tot $48 \frac{1}{2}$ ct. aangeboden.

De lusteloze houding aan de verschillende Europeesche en Amerikaanse markten hield nog steeds aan en de afzet was als gevolg daarvan, helaas nog altijd onbevredigend.

Nieuws van beteekenis uit de productielanden werd in de laatste dagen niet ontvangen en tot nu toe blijven de vooruitzichten voor den volgende oogst in Brazilië gunstig en daalde de temperatuur aldaar te lande in de koffie-produceerende staten nergens op eenigszins onrustbarende wijze. Het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie van Sao Paulo gaat onafgebroken door met zijn bekende prijspolitiek en steunt de New-Yorksche termijnmarkt, telkens wanneer het meent, dat daartoe aanleiding bestaat.

Een particulier bericht uit Paranagua meldt, dat de nieuwe oogst, welke op 1 Juli is aangevangen, geraamd moet worden op 500 a 600.000 balen en dat de eerste aanvoeren in het begin van Augustus kunnen worden tegemoetgezien. De „Centro de Café” te Rio de Janeiro publiceerde enkele dagen geleden een raming van de over Rio tot uitvoer komende hoeveelheid koffie voor het nieuwe

oogstjaar van 3.500.000 balen, hetgeen een miljoen balen minder is dan in den loop van Juni ontvangen particuliere ramingen en zelfs nog 250.000 balen minder dan vóór de ontvangst van deze ramingen algemeen werd aangenomen. Of de „Centro de Café” nu met bepaalde bedoelingen bijzonder laag raamt, dan wel of de hierboven genoemde particuliere ramingen met of zonder bedoelingen te hoog waren gegrepen, valt voor het oogenblik niet te beoordeelen.

Een dezer dagen ontvangen telegram uit Brazilië meldde, dat de dagelijkse aanvoeren in de haven van Rio voor de eerste helft van Juli zijn gelimiteerd op 8840 balen tegen 11.018 balen in de tweede helft van Juni.

Aan de Rotterdamsche termijnmarkt ondergingen de noteeringen slechts onbeduidende wijzigingen en de prijzen zijn bij het afsluiten van dit Overzicht in doorsnede gelijk aan die van verleden week.

De Kigele loco-noteeringen bleven onveranderd 63 ct. per $\frac{1}{2}$ KG. voor Superior Santos en 54 ct. voor Robusta.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer $96/6$ a $99/-$ per cwt. en van dito Prime ongeveer $101/-$ a $103/6$, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen $71/9$ a $72/3$.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni-verscheping, 38 ct.; Palembang Robusta, Juli-verscheping, 37 ct.; Benkoelen Robusta, Juni-verscheping, 38 ct.; Mandheling Robusta, Juni-verscheping, $42 \frac{1}{2}$ a 43 ct.; Mandheling Robusta, Juli-verscheping, $41 \frac{1}{2}$ a $42 \frac{1}{2}$ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juli-verscheping, $48 \frac{1}{2}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ KG., oif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar gekende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
1 Juli	\$ 14,36	\$ 13,90	\$ 13,57	\$ 13,27
24 Juni	„ 14,45	„ 13,99	„ 13,65	„ 13,32
17 „	„ 14,65	„ 14,07	„ 13,70	„ 13,40
10 „	„ 14,39	„ 13,81	„ 13,43	„ 13,15

Rotterdam, 2 Juli 1929.

THEE.

De thee-veiling, welke Donderdag jl. te Amsterdam werd gehouden, verliep minder traag dan velen verwachtten en de ooplust viel zeer mede. Weliswaar waren de prijzen 1—4 cts. lager en waren vooral gruissoorten minder gevraagd, doch de flauwe stemming, die reeds eenigen tijd van Londen uitgaat en de weinige Engelsche orders hier aan de markt, maakten dit gemakkelijk verklaarbaar.

Geveild werden slechts ca. 9300 kisten Java-thee en bijna 4000 kisten Sumatra-thee. Hiervan waren na afloop der veiling slechts 900 kisten opgehouden.

De middenprijzen bedroegen $68 \frac{1}{2}$ cts. voor Javathee (v.v. $71 \frac{1}{2}$ cts.) en $66 \frac{1}{2}$ cts. voor Sumatrathee (v.v. $68 \frac{1}{2}$ cts.). Het totale gemiddelde daalde van $70 \frac{1}{2}$ tot $68 \frac{1}{2}$ cts. In de komende veiling op 11 Juli zullen 15.000 kisten worden geveild.

Een betere stemming ging in de afgelopen week van Calcutta uit. De prijzen waren vast tot hooger. In hoever dit reeds verband houdt met de berichten omtrent groote overstromingen in Assam en Sylhet is nog niet te zeggen, daar de Communicatie-middelen ernstig te lijden hebben gehad.

De uitvoer van Sumatra bedroeg, volgens gegevens der Vereniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië, in April 848.000 KG. (v.j. 720.000 KG.). Van de opgegeven bestemmingen noemen wij Nederland met 332.000 KG. (v.j. 312.000 KG.) en Groot-Brittannië met 497.000 KG. (v.j. 300.000 KG.).

Amsterdam, 1 Juli 1929.

STEENKOLEN.

De markten blijven allenwege vast.

In Engeland is de toestand onzekerder geworden, doordat er teekenen zijn, die er op wijzen, dat de leiders van de mijnwerkers van de nieuwe Regeering zullen eischen een buitenwerkings-stellen van den achturigen dag, een nationale overeenkomst ter vervanging van de bestaande district-overeenkomsten en last not least nationalisatie van de mijnen als beginsel.

In Yorkshire heeft de Centrale Handelsvereniging van de mijnen besloten de betaling van subsidie voor exportkolen voorloopig op te schorten. Men zegt dat de 3 d. per ton, die worden gegeven van in het eigen land gebruikte

kolen, niet voldoende zijn om de subsidie voor exportkolen te betalen. Vermoedelijk zullen de exportprijzen derhalve stijgen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 11.25
Durham Ongezeefde	„ 12.75
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 13.75
Schotsche gezeefde (Prime Lothians)	„ 10.50
Yorkshire gewassen Doubles	„ 12.25
Westfaalsche Vetförder	„ 13.—
„ Vlamstukken I	„ 14.—
„ Smeenootjes	„ 13.50
„ Gasvlamförder	„ 12.75
„ Gietcokes	„ 17.—
Hollandsche Eierbriketten	„ 15.—

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkerolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11.25.

Markt vast.
2 Juli 1929.

IJZER.

De Continentale ruwijzermarkt is nog steeds vast gestemd. Wat de Clevelandmarkt betreft, deze blijft gekenmerkt door aanhoudende vraag bij groote schaarschte aan materiaal. Het O.S.P.M. (Frankrijk) heeft de hematietprijzen met 15 frs. per ton verhoogd.

De stemming op de staalmarkt kan over 't algemeen als zwakker worden aangeduid.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. De graanmarkt bleef teleurstellend en toonde geenerlei teeken van ontwikkeling. Van Montreal werd een Juni boot gesloten tegen het lage cijfer van \$ 0.09 naar Antwerpen of Rotterdam met de optie Hamburg of Bremen tegen \$ 0.10, terwijl voor de tweede helft Juli 1 ct. boven die cijfers werd betaald. Naar de Middellandsche Zee wordt voor Augustus verscheping 15 ct. in uitzicht gesteld. Van New York werd een boot van middelmatige grootte gesloten per begin Juli voor een lading gerst naar Bremen tegen 11 cts.; voor Antwerpen of Rotterdam wordt 8½ à 9 cts. aangeboden, basis zwaar graan, met de Deutsche opties tegen 1 ct. extra.

Van de Golf wordt per tweede helft Juli en Augustus 14 cts. aangeboden naar Antwerpen of Rotterdam, met de optie Hävre, Duinkerken, Eindhoven of Bremen tegen 15 cts. Over het algemeen is er geen enkel teeken van opleving.

Noord Pacific. Ook deze markt toont geenerlei opleving. Voor een Augustus/September lading wordt 27/6 in uitzicht gesteld van Vancouver naar U.K./Continent, met volle los- en laadopties.

La Plata. De betere vraag aan het eind van de vorige week bleef voortduren. Een groot aantal zaken is gedaan. De grootste belangstelling bestond voor Juliruimte, doch tegelijkertijd werd Augustusruimte niet door bevrachters verwaarloosd, zelfs werden een of twee afsluitingen gedaan met September-cancelling. Over het geheel is de markt in de afgelopen week zeer gunstig geweest voor reeders. Van de Bovenrivier werd in het begin van de week prompte tonnage afgesloten tegen 24/- naar U.K./Continent, terwijl voor eerste en tweede helft Juli tot 24/6 is betaald geworden, eveneens van de Bovenrivier naar dezelfde bestemming. Voor tonnage t.e.m. 20 Augustus cancelling is 23/6 betaald en tot 10 September 22/-. Van Buenos Aires en Bahia Blanca werden verschillende groote booten, per Juli, opgenomen naar Antwerpen of Rotterdam tegen 19/3 en 19/6.

Suiker van West-Indië. De markt was kalm en vast in de afgelopen week, doch bevrachters hadden, door de afwezigheid van eenigerlei druk om te bevrachten, geen moeite om zich de noodige tonnage te verzekeren tegen onveranderde vrachten. Voor kleine booten bleven bevrachters onverschillig. Van Cuba werden in de afgelopen week gesloten booten van 6500 tot 7500 ton tegen 17/- naar U.K./Continent, zoowel voor Juli als voor eerste helft Augustus; voor een boot van 3500 ton per eerste helft Juli werd 16/6 betaald naar één en 17/6 naar twee havens. Naar Gothenburg werd een boot van 5500 ton per midden Juli tegen 18/6 gesloten.

San Domingo bleef ongunstig tegenover Cuba, wat betreft de vrachtcijfers. Een 7500 tonner per Juli werd bevracht naar U.K./Continent tegen 16/6, doch voor verschillende aangeboden handige booten wordt geen belangstelling getoond.

Salpeter van Chili. De toon van de markt was in de afgelopen week iets beter. Na de afsluiting van 1000 tons lijnruimte per Juli naar Duinkerken/Hamburg tegen 18/-

hebben bevrachters ingezien, dat verdere ruimte niet verkregen kan worden tegen de lage cijfers van de vorige week. Een contract van 2000 ton per maand voor Juli/December is gesloten naar U.K./Continent tegen 23/- minus commissie, dit beteekent een verbetering bij wat het laatst gedaan is. Er bleef vraag voor volle ladingen naar Alexandrië, in het begin van de week werd een boot per Juli/Augustus tegen 27/6 gesloten, doch sindsdien waren bevrachters gedwongen belangrijk meer in uitzicht te stellen om tonnage aan te trekken. Een boot van 7600/8400 ton per Juni/Juli werd gesloten tegen 29/6 en een 9000 tonner per 5/25 Juli tegen 29/4½.

Van het Oosten is weinig vraag. Van Java werd een Juni/Juli boot van 7800 ton naar het Ver. Koninkrijk tegen 20/-; meer vraag naar tonnage is er evenwel niet.

Van Burma werd een gedeeltelijke lading van 4000 ton, per 1/20 Juli gesloten naar Hamburg tegen 20/-, doch is ook van daar geen verdere definitieve vraag.

Donau en Zwarte Zee. Een kleine prompte boot is opgenomen van den Donau naar Hamburg tegen 16/6. Verdere zaken zijn mogelijk tegen hetzelfde vrachtcijfer. De Zwarte Zee blijft kalm tegen 13/-, basis Continent met de Noordelijke opties.

Middellandsche Zee. Deze markt was vrij kalm, de volgende ertsbevrachtingen werden gedaan:

La Calera/Glasgow 8/9, Middlesboro 8/9, Bona/Middlesbrough 7/3, Melilla/Rotterdam 5/3, La Goulette/Rotterdam 5/-, Huelva/Antwerpen 8/6 en Garston 9/9.

Fosfaat werd bevracht:

Sfax/Nantes 6/1½, Sfax/Vlaardingen 7/9.

Verdere tonnage wordt gevraagd voor:

Tunis/Rotterdam 7/6, Sfax/Rouaan 6/- en Sfax/Bayonne 6/3.

Van Noord-Spanje blijven de hoogere koersen aanhouden, ongetwijfeld in verband met de gunstige vrachtenmarkt van de Oostzee.

De volgende ladingen werden afgesloten:

Bilbao/Rotterdam 6/-, Glasgow 7/6, Ardrossan 7/7½, Newport Dock 6/7½, Newport River 7/- en IJmuiden 6/3, Salta Caballo/Newport Dock 6/6.

Kolen van U.K./Continent. De kolenvrachten bleven tamelijk vast. Terwijl van Zuid-Wales de vrachten voor groote booten iets gemakkelijker waren, was de markt van de Oostkust in alle richtingen gedeceerd vaster. Voor handige booten is goede vraag tegen verhoogde vrachtcijfers. O.m. werd bevracht:

Van Zuid-Wales: Bordeaux 6/-, Gibraltar 10/-, Genua 9/9, Port-Said 11/-, Las Palmas 10/6, Pernambuco 13/-, Rio 13/3, Buenos Aires 12/9, Halifax (N. S.) 12/6;

en van de Oostkust: Kotka 6/-, Koningsbergen 6/3, Hamburg 5/1½, Rotterdam 5/-, Antwerpen 4/9, Rouaan 6/-, Gibraltar 11/-, Genua 9/6, Australië tot 33/6.

Hout van de Oostzee. De vrachtenmarkt blijft zich in eenen voor reeders gunstigen zin ontwikkelen. Vooral van Leningrad zijn vrij veel ladingen aan de markt voor verschillende bestemmingen, waarvoor goede vrachten in uitzicht worden gesteld. Dientengevolge zijn ook de Nederlandsche importeurs gedwongen hun, veelal in verhouding tot het buitenland te lage, indicaties te herzien. Van Zuid-Finland werd intusschen voor een 650 stds. boot naar Amsterdam f 29, en voor een iets kleinere boot f 30 betaald, terwijl naar Zaandam verschillende groote booten, zelfs tot 2000 stds., werden bevracht, tegen vrachten, variërend tusschen f 30 en f 32, waarbij echter dient te worden opgemerkt, dat door de nog steeds heerschende staking, het lossen ongeveer tweemaal zoo lang duurt als gewoonlijk en ook vrij veel duurder kost.

RIJNVAART.

Week van 23 t/m. 30 Juni 1929.

De aanvoeren van zeezijde bleven onveranderd zeer levendig. De scheepsruimte bleef bij tamelijk veel vraag nauwelijks voldoende om in de behoefte te voorzien. De ertsvracht liep terug tot resp. f 0.60/70 met 4 en 8 losdagen en kon in weerwil van de groote vraag geen hooger niveau bereiken. Naar den Bovenrijn was eveneens veel vraag. Voor ruwe producten betaalde men gemiddeld f 1.50 per last met verkorten lostijd. Hoofdzakelijk werd in het laatst der week in daghuur gecharterd op basis van 3 cts. per ton. Ook werd getracht schepen te charteren op basis van M. 1.10 per ton, om in de Ruhrhavens kolen te laden, echter, zoover bekend, zonder resultaat. Het sleeploon varieerde tusschen het 40 en 50 cts. tarief. De waterstand bleef vallend. Naar den Bovenrijn werd op ca. M. 2.30 en naar den Benedenrijn op vollen diepgang afgeladen.

In de Ruhrhavens ondergingen de vrachten geen wijziging. Ruimte bleef bij matige vraag voldoende beschikbaar. De vracht voor Rotterdam voor exportkolen bleef onveranderd en bedroeg M. 1.20 inclusieve sleeploon.